

KRISTENT Perspektiv

11. ÅRG. NR. 4, 2008

Frygt for fremtiden

Årsskiftet er præget af global finanskrise, konkurser og formuetab. Mange er bekymrede for fremtiden, men hvordan bør vi kristne reagere midt i al denne bekymring?

Side 2

Barack Obama som Messias

USA's kommende præsident er blevet båret frem af en sand Messias-effekt. Læs mere om dyrkelsen af Obama, og hvad det gør ved os.

Side 8

Isolation

I serien om den kristne og psykologi ser vi på følelsen af at være isoleret og forladt.

Side 4

Det sjette Bud

I serien om De ti Bud er vi nået til det sjette: "Du må ikke begå drab".

Side 11

OGSÅ I BLADET...

Film og bøger

Vi anmelder filmen Narnia - Prins Caspian - og to udgaver af Manga-Bibelen..

Side 10 og 7

...og meget andet

I dette nummer kan du også læse om Jeremias i serien om Kristen Spiritualitet, om etik og æstetik, om Narnia-bogen Det Sidste Slag, og om julesalmen "Glæd dig du jord". God fornøjelse.

FRYGT FOR FREMTIDEN

- nytårsrefleksioner

Årskiftet 2008/ 2009 tegner knapt så muntert som flere af de foregående årsskifter. Hver dag bliver vi mindet om, at vi står midt i en global finanskris, som efterhånden også udvikler sig til en global økonomisk krise med stigende arbejdsløshed, tusinders hjemløshed, konkurser, formuetab og tilbagegang i produktion og omsætning. Recession kalder økonomerne det - et af de allerslemmeste ord, de kan tage i deres mund. Det bør give os allesammen kulderystelser, mener de, og uvægerligt fremkaldes minder om de grumme tredivere. Men hvordan bør vi reagere?

Af Louis Nielsen

Ingen af os kender fremtiden, selv ikke de mest vise.

Fremtidssforskning kan iklæde sig videnskabelighed, så meget den lyster, og opstille indviklede matematiske computermodeller, og fodre disse med en mængde tal, men hvis forudsætningerne brister, falder det hele som et korthus.

Og forudsætningerne er skrøbelige som alt andet i livet er det, ikke mindst fordi det i vid udstrækning handler om mennesker, tilmed syndige mennesker. Illusionsmageri har vi set meget af, og mange har levet højt på at fylde os med illusioner og dagdrømme.

Nu er pendulet svunget den anden vej, og nu er der ingen grænser for, hvor uheldsvangert fremtiden tegner sig for os. Dommedagsoverskrifterne kaldes næsten daglig frem.

Men lad os igen minde os selv om, at ingen - og vi mener helt bogstaveligt ingen - kender fremtiden. Det gør alene Gud i hvis hænder, den alene er. "Gud ene tiden deler", sang Johan Heermann i 1632 og Brorson i 1739, og de sang videre: "Han sårer, og han heler, han kender småt og stort; han intet ondt bestemte og intet godt forglemte: Alt, hvad han gør, er herlig gjort".

Gudstroen og gudsfrygten inspirerer til den besindighed og nøgternhed, som Skriften konstant opmuntrer og tilråder os til at udvise under alle livets forhold. De tilsiger os til at møde livet, dets tilskikkelser, omstændigheder og på samme vilkår som Hamid Pourmand (en iransk tidligere muslimsk højststående officer, som blev kristen, og som på grund af sin kristentro har lidt meget og lider meget): Sig aldrig til Gud: Jeg har store problemer. Sig altid til problemerne: Jeg har en stor Gud.

Sådan taler Skriften

- Thi således sagde den Herre Herren, Israels Hellige: Ved omvendelse og stilhed skal I frelses, i ro og tillid er jeres styrke (Es 30:15; 1931- oversættelsen).

- Lad ikke jeres hjerter blive modfaldne og frygt ikke de tidender, der høres på jorden, når der i det ene år kommer én tidende, og i det næste en anden, når der er voldsfærd på jorden og hersker følger på hersker (Jer 51:46; 1931-oversæt.)

- Vi bliver ikke modløse (2 Kor 4:1; 16). Så er vi da altid ved godt mod (2 Kor 5:6).

- Vær ikke bekymrede for noget, men bring i alle forhold jeres ønsker frem for Gud i bøn og påkaldelse med tak. Og Guds fred, som overgår al forstand, vil bevare jeres hjerter og tanker i Kristus Jesus (Fil 4:6-7).

- Dengang fik hans røst jorden til at skælve, men nu har han givet et løfte, der lyder: "Endnu én gang vil jeg få

ikke blot jorden, men også himlen til at skælve". (Heb 12:26-29). Udtrykket "endnu engang" viser, at de ting, som kan rokkes, fordi de er skabt, skal forvandles, for at de ting, som ikke kan rokkes, skal bestå. Lad os derfor takke for, at vi får et rige, der ikke kan rokkes, og med tak tjene Gud, som det er hans vilje, i guds frygt og ærefrygt. For vor Gud er en fortærende ild.

- Men han lagde sin højre hånd på mig og sagde: "Frygt ikke! Jeg er den første og den sidste og den, som lever: Jeg var død, og se jeg lever i evighedernes evigheder, og jeg har nøglerne til døden og dødsriget (Åb 1:17-18).

Dette katalog af bibelsteder tilskynder os til at være fattede, til ikke at lade os gribe af panik og unødigt bekymring og til at sætte vor lid til Gud og være optaget med det, Han vil med os.

For store ord?

Recession - tilbageskridt er måske et ildevarslende ord. Men er det ligefrem en katastrofe? Og tilbageskridt i forhold til hvad? Måske i forhold til de sidste 8-10 år, men også i 1997, 1996 og 1995 havde vi det godt og led ingen nød, og sådan har det været med små udsving uafbrudt siden 1950'erne.

De fleste af os er bare blevet rigere og rigere. Nogle mennesker og nogle lande oplever kollaps, men en nød som den, vi finder i de fattige lande i Asien, Afrika, Syd- og Mellemamerika kommer vi næppe til at opleve. Selv med recession vil vi have det godt og sandsynligvis have det godt længe endnu.

Som kristne har vi Guds forjættelser om en ny og retfærdig verden, om Guds evige rige, om genoprettelsesstiderne, om verdens genfødsel ved Menneskesønnens komme i herlighed. Vi har et levende håb og pant på det ved den iboende Helligånd, som vi har fra Gud.

Vi har Bibelen, vi har det profetiske ord, som lyser som en lampe for os på et mørkt sted, indtil dagen bryder frem, og

morgenstjernen stiger op i vore hjerter (2 Pet 1:19). Dette profetiske ord advarer os om svære tider forud for Herrens genkomst og Guds riges komme.

Om vi er i de tider eller på vej ind i dem, ved vi ikke, men svære tider er altid et kald til os om at standse op og tænke efter, et kald måske til omvendelse. Svære tider bør sende os i tænkeboks og bør få os til at bede.

De spørgsmål, som vi måske især skulle rette til os selv, er spørgsmål som "Hvor har vi vor rigdom? i hvad søger vi vor lykke og fred? Hvad får vort ansigt til at stråle og vore øjne til at tindre? i hvad finder vi tryghed og tillid? hvad former og skaber vor identitet og vor selvbevidsthed?

Jeremias bebrejder sin samtid, at den havde forladt Herren - et kildespring af levende vand, for at hugge sig cisterner, sprukne cisterner, som ikke kan holde vand. Esajas forudser en tid, hvor mennesker kaster deres guder af sølv og guld hen i mørket til spidsmus og flagermus (2:20).

Johannes advarer os mod at lade os bedrage og blinde af det, han kalder "kødets lyst og øjnernes lyst og pral med jordisk gods", og han minder os om, at dette ikke er af Faderen, men af verden. "Og verden og dens begær går til grunde, men den, der gør Guds vilje, bliver til evig tid" (1 Joh 2:15-17). Paulus siger uden omsvøb, at "denne verden, som den er, går til grunde" (1 Kor 7:32).

Alt det ved vi godt, og vi har hørt det ofte, men tror vi det? Vi tror det måske ikke så meget, når alt kun bevæger sig én vej, opad og fremad? Nationalproduktet stiger år for år, huspriserne med, luksusbutikkerne bliver flere og flere, rejserne oftere og oftere og længere og længere bort, og forventningerne stiger op mod skyerne, og "om føje tid kan vi købe hele verden".

Men inderst inde ved vi godt, fordi Guds ord fortæller os det, at det ikke kan holde. Men vi lever som om, at det altid vil holde, altid vil gælde, og værre endnu kommer vi på grund af det til at

føle os uindtagelige, nærmest almægtige. Sådanne følelser er dødsensfarlige, for så glemmer vi, at vi er skabninger og ikke Gud, skrøbelige skabninger, skabninger af ler, som let brydes og slås i stykker. Så er vi også for alvor sårbare og indtagelige, når det virkelige livs storme rejser sig.

Hvor i Guds profetiske plan med verden vi er, ved vi som sagt ikke. Tiden kan være meget nær, nærmere end vi tror, men den kan også være langt borte. Tingene kan udvikle sig hurtigt, meget hurtigt. Vi så det med Sovjetimperiets og Murens fald, vi ser det nu igen med finansmarkedets kollaps, som nok ikke skete fra dag til nat, men alligevel over ganske kort tid. Beskrivelsen af Babels fald i Johannes' Åbenbaring kapitel 18, især vers 17 viser sig pludselig at være mere realistisk, end vi bryder os om at tænke på: "Så stor en rigdom ødelagt på en eneste time!"

Velsignelse i forklædning

Vækker recessionen eller den truende mulighed for recession sådanne tanker og sådanne refleksioner hos os individuelt og i kirken, kan den godt være en velsignelse i forklædning. Så får den os til at søge Gud og Guds vilje, søge rigdommene i den himmelske og evige verden, søge dem i de personlige relationer, i Guds ord og i kirken og i glæden ved at være i Guds vilje og gøre Guds vilje, søge Gud og hans retfærdighed forud for alt andet. Så fortæller den os også, at Gud ikke har opgivet os og prisgivet os til os selv og vor forgæves søgen. Så er vi altså stadig genstand for hans opmærksomhed og hans årvågenhed.

Så kan vort blik også rettes mod de usynlige og evige ting, mod de evige rigdomme i Kristus. Så vil vi også mere intenst bede "Led os ikke fristelse, men fri os fra det onde" og "Komme dit rige!", og mere intenst vil vi længes efter, at Riget skal komme. Så bliver det nok et andet nytår end de umiddelbart foregående, men et mere velsignet og mere mindeværdigt nytår.

Fra Redaktionen skal der lyde et dybfølt og hjertelig ønske om et **rigt velsignet nytår**
i Jesu navn til alle vore læsere. Guds fred og alt godt.
På hele redaktionens vegne og på Perspektiv Bibelskoles vegne

Isolation og frihed

Den kristne og terapi 6: Eksistentiel psykoterapi 3

Den eksistentielle psykoterapi bekæftiger sig med fire elementer:

Døden

Friheden

Isolationen og meningsløsheden.

Vi kender alle til at føle os isoleret, ensomme og forladte. Dette er en normal følelse i et menneskes liv. Denne følelse kan være mere eller mindre reel. Den er selvfølgelig reel, hvis vi oplever dødsfald, skilsmisse eller store konflikter med venner og familie. Dér, hvor den nogle gange ikke er reel, er, når ensomhedsfølelsen er diffus.

Vi er omgivet af venner og familie. Vi har et bredt netværk og god kontakt til venner, men alligevel har vi en følelse af at stå fuldstændig alene. I den eksistentielle psykoterapi påstås der, at vi ikke kan komme uden om isolationen; dette er et grundvilkår i livet vi bliver nødt til at se i øjnene. Den opdeles i tre forskellige former for isolation, interpersonelle-, intrapersonelle- og den eksistentielle isolation.

1. Den interpersonelle isolation opfattes almindeligvis som ensomhed. Dette kan skyldes geografisk isolation, utilstrækkelige sociale færdigheder eller

Af Astrid i Hjøllum Christensen

den følelse af isolation der opleves i stærkt konfliktfyldte forhold.

2. Intrapersonel isolation er den isolation, som Freud kaldte forsvarsmekanismer. Man taler om intrapersonel isolation, når en person undertrykker sine egne følelser eller behov. Og tager det man "skal" og "bør" til sig som egne ønsker, hvorved man underkender sit eget potentiale og egen evne til at bedømme.

3. Den sidste form for isolation er den eksistentielle isolation. Denne form for isolation er endnu mere knyttet til eksistensen end de to foregående, dette er en isolation der ikke lader sig ophæve hverken af givende forhold til andre mennesker eller den højeste grad af selvindsigt.

Eksistentiel isolation betegnes som en uovervindelig kløft mellem os selv og andre mennesker. Det er således en mere

fundamental isolation – det er adskillelse mellem mennesker og verden. Det er følelsen af at være alene og erkendelsen af, at man er alene, at man er ansvarlig for sit eget liv. Yalom skriver "For så vidt som man er ansvarlig for sit eget liv, er man alene.

At have ansvar for noget indebærer også at være ophav til det; erkender man det, må man også opgive troen på, at der er en anden, som skaber og beskytter en. Den selvskabende proces er uundgåeligt forbundet med dyb isolation. Man erkender universets kosmiske ligegyldighed. Dyrene har måske en følelse af, at der findes hyrder og ly, men menneskets selvbevidsthed dømmer det til at møde eksistensen nøgent og alene".

Gud er med – midt i isolationen

Selv om vi kristne kender til følelsen af at være ensomme og isolerede, må vi alligevel erkende, at Guds ord lover

os så meget mere. Vi tror, at der findes en skaber, en der er større end os selv (Alpha og Omega) og en, vi kan kaste vores byrder på. Det er rigtigt, at vi her på jorden kan føle os forladte, svigtet og have en følelse af at være fuldstændig alene – vi kan oven i købet, i perioder, føle os forladte af Gud.

Det er også rigtigt, at det at tage ansvar for sit liv, og at skulle træffe beslutninger for os selv eller vore børn, kan gøre, at vi føler os ensomme. Men dette har ikke været Guds hensigt fra begyndelsen, dette er en konsekvens af syndefaldet. Vi blev oprindeligt skabt til at være i Paradis sammen med Gud – ikke adskilte fra Gud. Gud har mange gange i sit ord lovet, at vi ikke er ene.

I Salme 23 ”Selv om jeg går i mørkets dal, frygter jeg intet ondt, for du er hos mig, din stok og stav er min trøst. Du dækker bord for mig for øjnene af mine fjender. Du salver mit hoved med olie, mit bæger er fyldt til overflod ” og i Salme 139: 8: ”Stiger jeg op til himlen, er du der, lægger jeg mig i dødsriget er du der” og v.16 ”Da jeg endnu var foster, havde du mig for øje”.

Gud kendte os allerede, da vi lå i vores mors mave, og han går også med os den dag vi skal dø. Jesu død bevidner også med al tydelighed, at Gud ikke ønsker vi skal være alene, men vandre med Ham. I Paradis vil der ikke være nogen af os der vil føle os ensomme og isole-rede, der skal hver tåre tørres af vores kind(Åbenbaringen).

Men når disse følelser af ensomhed og forladthed dukker op i vores liv, må vi prøve at huske Guds løfter og minde os selv om ordet og tro, at det er sandt. Ligesom det lille barn søger tryghed hos dets mor eller far, når det er sygt eller vågner om natten og er bange, kan vi søge tryghed hos Jesus Kristus.

Fornylelse af sindet

Det kræver også nogle gange, at vi forsøger at ”disciplinere” vore tanker og sind, at vi er åbne overfor Guds plan og tanker for vore liv. I Rom. 12:2. står der: ”Og tilpas jer ikke denne verden, men lad jer forvandle, ved at sindet fornyes, så I kan skønne, hvad der er Guds vilje: Det gode, det som behager ham, det fuldkomne.”

Det er så snublende nær at have en smule ondt af sig selv og føle at hvis bare mit liv så lidt anderledes ud, hvis bare

jeg havde lidt flere venner eller hvis bare jeg var lidt dygtigere. Vi har nok alle hver vores, hvor vi har ondt af os selv, og hvor vi ender med at kaste os selv ud i en følelse af isolation og ensomhed. Jeg er klar over, at der er mennesker i dette liv, der virkelig har været ofre, og virkelig har meget svære ting at kæmpe med, det er ikke denne gruppe, jeg taler om. Det er blot en opmuntring til, at vi nogle gange godt kan parkere vores tanker og følelser, så de ikke får lov at råde i vores liv.

Jeg tror, at de fleste kender digtet ”Fodspor”. Dette digt er skrevet af en teenagepige ved navn Mary Stevenson i 1939, da hun skrev digtet, led hun af en svær depression pga. af blandt andet tabet af sin mor. Det kan synes sentimentalt, men dog er der en vigtig pointe. Der står:

”En nat havde en mand en drøm: Han drømte, at han gik langs stranden sammen med vor Herre. Hen over himlen så han glimt af scener fra sit liv. For hver scene han så, bemærkede han to sæt fodspor i sandet: det ene tilhørte ham selv, det andet vor Herre.

Da den sidste scene viste sig for ham, kiggede han tilbage for at se sporene i sandet. Han bemærkede, at mange gange i løbet af hans liv var der kun et sæt fodspor. Han lagde også mærke til, at dette skete på de tidspunkter i livet, hvor han var længst nede og mest ked af det.

Dette bekymrede ham meget, og han spurgte vor Herre: Herre du lovede mig, at når jeg en gang havde valgt at følge dig, så ville du være der ved min side altid. Men jeg har bemærket, at på de tidspunkter i livet, hvor jeg havde det sværest, der er der kun et sæt fodspor. Jeg forstår ikke hvorfor, da det var der, jeg

behøvede dig allermost.

Vor Herre svarede: Mit kære barn. Jeg elsker dig, og jeg ville aldrig forlade dig. Gennem dine sværeste stunder, der hvor du havde det dårligst, og der hvor du kun ser et sæt fodspor, det var der jeg bar dig.”

Det er netop sådan det er med Guds kærlighed, når vi tror vi er alene, så står Gud lige ved vores side klar til at trøste og lindre.

Frihed til at vælge

Det andet grundvilkår, den eksistentielle psykoterapi påstår, at vi må forholde os til, er friheden. Med friheden menes der, friheden til at vælge og skabe, hvad vi vil med vort liv. Under friheden ligger også ansvar. At hvert menneske må tage ansvar for sit liv, sine valg og handlinger. Også selv om dette kan give grundlag for angst. Yalom siger i sin bog Eksistentiel Psykoterapi:

”At have ansvar for betyder at være ophav til. At være sig sit ansvar bevidst er at være bevidst om, at man skaber sit eget jeg, sin skæbne, sin livssituation, sine følelser – og i givet fald sine lidelser. Hvis patienten ikke vil påtage sig dette ansvar, men bliver ved med at skyde skylden for sine problemer på andre, er egentlig terapi en umulighed.”. Senere skriver han om en oplevelse, der påvirkede ham stærkt. Han skriver:”

Jeg svømmede rundt alene med min snorkel i en tropisk lagunes lune, solbeskinne, klare vand og følte som så ofte, når jeg er i vandet, en dyb glæde og afslappethed. Jeg følte mig hjemme. Det lune vand, den smukke koralbund, de sølvglimtende elritser, de neonlysende koralfisk, de prægtige havengle, søanemonernes svulmende fingre, den æstetiske fryd ved at glide og skære gennem vandet – alt dette i forening skabte et undersøisk paradis. Og da, af grunde jeg aldrig helt har forstået, skiftede mit perspektiv med et radikalt. Det stod mig pludselig klart, at ingen af mine undersøiske medskabninger delte min nydelsesfulde oplevelse. Havenglene vidste ikke af deres pragt, elritserne ikke af deres sølvglimt, koralfisken ikke af deres lysende farver. Søpindsvinene og bundens slam (som jeg gjorde mit bedste for ikke at se) vidste for den sags skyld heller ikke af deres hæslighed. Velværet, hjemligheden, skønheden, den gyldne stund, det dragende og vederkvægende

– i virkeligheden eksisterer alt dette ikke. Jeg havde selv skabt det alt sammen.”

Han mener, at han for den sags skyld kunne svømme rundt i en oliepøl. At det er ham selv, der har skabt meningen om, hvad der er smukt og ikke smukt. Han mener, at vi er eneansvarlige for vores eget liv, ikke kun for det vi gør, men også det vi undlader at gøre. Han mener ikke, der er noget man bør eller noget man skal.

Sartre ville sige, at vi bærer ansvaret for hungersnøden, ikke fordi han mener vi bør eller skal gøre noget ved den af pligt, men at vi bør forholde os til, at vi ikke forholder os, at vi ikke lader os informere om verdens elendighed.

Yalom understreger, at det er dybt skræmmende at opdage ansvaret, at erkende at man er skaber (ansvarlig for) sig selv og verden. Det at opdage at der ingen regler er, ingen etiske systemer, ingen værdier og ingen storslået plan med universet. Sartre siger ”Mennesket er den skabning, hvis projekt er at være Gud”. Med det mener han, at det er det enkelte menneske, der er skaber. Yalom mener, at ved at erkende vort ansvar bliver vi angste.

Det, vi reagerer på, er angsten for grundløsheden og intetheden. Dog understreger han også, at det er nødvendigt at se ansvaret i øjnene for at mærke friheden. Ved at være ansvarlige må vi bruge vor vilje til at handle, der må være en vilje til at ville forandre sig selv.

Vi har et ansvar

Jeg synes, det er interessant at læse Yaloms og Sartres opfattelse af livet. Det er interessant at se, at uden Gud er vi overladt til os selv og vores egen virkelighedsopfattelse. Pludselig er der ingen retningslinjer, ingen regler eller nogen etiske rammer. Selv naturens skønhed er det op til os at vurdere.

Vi kan selvfølgelig ikke som kristne være enige i, at vi er skaberne, at det hele handler om vores virkelighedsopfattelse, at der ikke er noget man bør eller skal, at vi ikke står til regnskab andre steder end hos os selv, og at naturen kun er smuk, fordi vi synes det. Ikke desto mindre synes jeg det er interessant, fordi det er sådan, rigtig mange mennesker forholder sig til livet. Og det fylder mig på den ene side med et kæmpe vemod, at der er så mange mennesker, der ikke kender

Gud og på den anden side en kæmpe taknemmelighed over at kende Gud. At vide, at nok har vi ansvar som mennesker, men det er ikke op til mig at være verdens hersker, der er en mening med tilværelsen, der er et håb, der kommer en dag udfrielse, vi har intet at frygte og vi er ikke alene.

Det er rigtigt, at vi ofte trænger til at blive mindet om vores ansvar. Det er ofte, at vi prøver at undslippe os vores ansvar. Angsten for at vælge kan også komme krybende. Det er nogle gange lettere at blive i den komfortable zone, at blive der hvor det er rart, og hos det vi kender. Det kan være dårlige tillagte vaner, det kan være, at vi ser, at der er en, der har det svært, og vi undlader at gøre noget ved det. Der er også flere og flere familier, der har svært ved at få hjemmet til praktisk at fungere, flere og flere klager over træthed og manglende ressourcer. Det er blevet alle mands eje at påberåbe sig manglende overskud.

Det underlige er bare, at aldrig har man haft det så godt som nu, aldrig har der været flere muligheder end nu, aldrig har det været så let at få mad på bordet, man kan blive ved med at nævne hvor godt materielt vi har det. Og alligevel er der så mange, der har det svært.

Jeg siger ikke, at det ikke for rigtig manges vedkommende er sandt, at det er sådan, at det er og at det er reelt. Men jeg tror bare også, at man må overveje i sit eget liv, om der er noget vi undlader at tage ansvar for, om der er dele af vores liv, hvor vi har valgt at lade uhensigtsmæssige vaner få styringen i vores liv.

Ikke op til os alene

Bibelen taler også om ansvar. Jesus revser

farisæerne flere gange for at være hovmodige og ikke kende skriften med hjertet. I Matt. 22:29. ”Jesus svarede dem: I er på vildspor, for I kender hverken skrifterne eller Guds magt”.

De kendte skrifterne og dog gjorde de ikke, de tog ikke ”ansvar” for det de læste, de valgte at gøre sig hovmodige overfor Guds ord, så det ikke fik lov at gro. Adam og Eva måtte også tage konsekvensen af, at de spiste af det forbudte træ, det eneste træ de ikke måtte spise af. I Lukas 12:48 står der: Enhver, som har fået meget, skal der kræves meget af. Og den, der har fået meget betroet, skal der forlanges så meget mere af.”

Så Bibelen taler helt klart om ansvar; dér hvor vejene skilles fra den eksistentielle psykoterapi er, at vi ikke er eneansvarlige, vi har Herren Jesus ved vores side, der hjælper os med ansvaret, hvis vi blot tillader det og lukker ham ind. Som kristne mener vi også at have ansvar for vores næste, det hele handler ikke kun om os selv.

På en måde kan vi sige, at vi næsten har et større ansvar end Yalom taler om, dog er forskellen, at hvis vi følger Yaloms teori står vi fuldstændig alene, det er fuldstændig op til os at vurdere, hvad der er det bedste at gøre. Som kristen har vi Gud ved vores side, og i virkeligheden har vi ikke eneret på vores liv, hvis vi er overgivet til ham. Alt, hvad vi ejer af ressourcer og midler, er kun til låns og det bedste for os er at bede: ”Lad din vilje ske”.

Vi kan være fuldstændig overbeviste om, at det bedste for os vil ske, hvis vi vandrer i Guds vilje. Vi står ikke alene, Gud har ikke lover noget nemt liv, der er mange kristne rundt om i verden, der lever et meget hårdt liv med forfølgelser og tortur som deres hverdag.

Her i vesten er vi ramt på vores identitet i Ham og på vores sind og følelser. Men vi kan være stensikre på, at Gud er med os, der er en plan, der er et håb og i fællesskab med Ham vil alt samråde til det bedste, hvis vi vælger at lukke ham ind på alle niveauer.

I Esajas 55: 8-9 står der: ”For jeres planer er ikke mine planer, og jeres veje er ikke mine veje, siger Herren. For så højt himlen er over jorden, er mine veje højt over jeres veje og mine planer over jeres planer.”

Gud er suveræn, Han er Alfa og Omega, og der er intet i liv og død, der kan rokke ved Guds suverænitæt og råderet.

Bibelen og Manga

Manga er det japanske ord for tegneserier. Manga og dens animerede modstykke anime (tegnefilm) har gennem længere tid været genstand for subkulturer i vesten, specielt USA, og først siden 2000, med udgivelsen af Dragon Ball, begyndt at blive almindeligt tilgængeligt i Danmark. (Wikipedia).

Nu er der udkommet to Bibel-udgaver, som vi anmelder.

Af Hardy Jensen

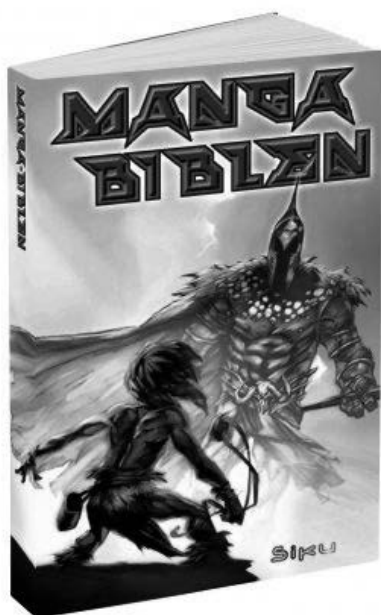
I efteråret 2008 udkom to nye tegneserier, begge mangaer. Den første var Manga Biblen. Det er en oversættelse af den engelske The Manga Bible.

I Manga Biblen følger vi hele bibelhistorien, fra skabelsen til den nye jord. Tegneren Siku (engländer) har flot og levende i manga-stil tegnet store og vigtige ting i bibelhistorien såsom skabelsen, udvandringen, krige, opgør og fører os videre ind i NT med Jesu fødsel, liv, gerninger og død videre til Paulus og kirkens tilblivelse.

I hver enkelt historie, der gennemgås, står der nederst på hver 3.- 4. side Vil du vide mere? (eks) 1. Kong 12.1-33.

Manga Biblens målgruppe er mangafreaks og unge og teenagere, både de som kender Bibelen og de som ikke kender den. Manga Biblen er meget fri i sin bibelversion og i sort/hvid.

Kristeligt Dagblads Forlag, 218 sider, 100,- kr.

Tre uger efter udgivelsen af Manga Biblen udkom så Manga Messias fra Bibelselskabet. Atter en manga, men denne gang en rigtig manga – man læser bagfra.

I begyndelsen virker det absurd og underligt at skulle læse bagfra, men man vænner sig hurtigt til det. Denne manga er så i farver og tegningerne er alle rolige og forståelige, modsat Manga Biblen som kunne være forstyrrende og urolige.

Manga Messias dækker over Marias forlovelse med Josef til Jesu himmelfart. Historien dækker over de 4 evangelier og gennemgår Jesu liv og virke systematisk. Tegningerne er virkelig flotte og imponerende. Teksten er tro mod bibelteksten som er Den Nye Aftale (Det nye Testamente på nudansk) og den autoriserede 1992 bibeludgave. Den er inddelt i 3 kapitler med et landkort, persongalleri og de 12 apostle. Nederst på hver eneste side står der skrifthenvisninger, fra de fire evangelier.

Et ualmindelig flot og vellykket arbejde af Bibelselskabet med klassiske og velvalgte beretninger. Tegneserier er altid en smagssag, men denne Manga Messias er god og flot samt bibeltro og kan sagtens læses igen og igen. God gave til børn og teenagere.

Bibelselskabets Forlag. 288. sider, 90,- kr.

Obama Frelseren

Om stjerneøjne og Messiaseffekt

I en mediekritik i Politiken skrev Henrik Jensen: "I månedsvis har medierne spredt palmegrene ud foran ham, mens han har prøvet at få sit æsel til at se ud, som om det gik på vandet. Obama blev båret igennem af en veritabel Messias-effekt, og det er stadig Palmesøndag. Men hvor længe?"

I lederen i Berlingske Weekend for uge 45 skrev Anne Knudsen: "Ikke siden salig Diana Spencer kom ulykkeligt af dage ved Pont d'Alma, har verdensoffentligheden været i dén grad overbevist om det gode i et enkelt, smukt menneske.

Valget af Barack Obama til USAs næste præsident er akkompagneret af ekstatiske scener, sjælerystende kærlighedserklæringer, hede glædestårer og rapporter om en uspecifikeret, men overvældende lykkefølelse; der er håb".

Ligesom Henrik Jensen kalder Anne Knudsen i sin leder det, vi oplever med Obama, for "klokkeklar messianisme", og hun fortsætter: "Vil Obama nu også

Af Louis Nielsen

kunne ændre klimaet til det bedre, skaffe amerikanerne gratis lægehjælp efter behov, skabe fred i Mellemøsten, bilægge den internationale finanskrise, få tropperne ud af Irak uden efterfølgende blodsudgydelser, omvende afghanerne til safrandyrkning på opiumsmarkerne, få afrikanerne til at holde op med at myrde hinanden, tale Hugo Chávez til fornuft og overbevise russerne om, at han vil dem det godt? Det kan blive svært at nå for en enkelt mand på kun fire år, ja, selv på otte, og især kan det nok blive svært at nå, mens massehysteriet stadig står i lys lue. Vi må håbe, den kommende præsidents formodede menneskekundskab vil skaffe ham gode medarbejdere".

Og Anne Knudsen slutter sin leder: "Referencerne til John F. Kennedys tid er utallige, og man kan forsøgsvis overveje, hvad Kennedy'ernes smukke, karismatiske Camelot egentlig bragte USA. John

F. stod ikke for fornyelse; hans politik over for Cuba var en katastrofe, som var meget tæt på at koste en 3.verdenskrig, og det var ham og ikke Lyndon B. Johnson, der forpligtede USA til Vietnamkrigens helvede. Arven efter den myrdede præsident Kennedy var ikke et bedre samfund.

Arven var en afsmag for politik, som bagefter prægede USA i fire årtier. De amerikanske vælgere troede fuldt og fast, at kun onde, dulgte kræfter havde forhindret Kennedy i at omskabe deres verden til et langt bedre sted. Konspirationsteorier vrimlede frem, og et realistisk billede af, hvad der kan lade sig gøre i politik, forsvandt i fantasi og eventyrisme.

Det, der blev tilbage efter Kennedy-æraen, var en dyb mistænksomhed, hvis anden side er den sanseløse begejstring for noget, der slet ikke er politik, men personlig karisma. [Denne sidste kommentar, frygter jeg for, at vi også kan

og må overføre på meget af det, som er hændt i vore kirker disse senere år. (LN)]. Der er grund til alvorligt at frygte den sikre skuffelses politiske virkninger”.

Håb alene gør det ikke

Ingen af os kan vide, hvordan Obama vil blive som præsident. Vi håber og beder, at han vil blive en god præsident for sit land og sit folk og for den verden, hvori USA indtager og stadig vil indtage en førerstilling. Han indeholder sandsynligvis en række gode ting og har visioner om at samle, genopbygge og gavne det amerikanske folk, føre det ud af dets krise og gengive amerikanerne en stolthed over deres land og folk og genvinde respekten for Amerika som verdens ledende nation.

Men der er langt fra disse håb og til virkeliggørelsen af dem, og vejen til deres virkeliggørelse bliver lang, trang og besværlig, og måske lykkes det slet ikke. Obama har påtaget sig og er blevet tildelt en meget vanskelig, for ikke at sige umulig opgave, og vi vil nødig være i hans sted. Messiansk beruselse vender sig meget nemt til det diamentralt modsatte. Må det ikke ske for Obama, men vi kan frygte det.

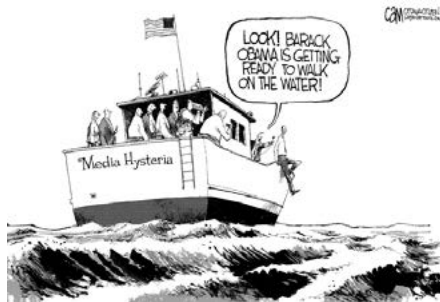
Begejstret rus

Men hele fænomenet med Obama og den “Messias-effekt” eller “klokkeklare messianisme”, som vore to kommentatorer har grebet fat om, giver os anledning til at stille nogle spørgsmål og reflektere over, hvad det er, vi oplever?

At medierne, taleskriverne, retorikerne, PR-folkene og andre, som kan deres metier, har en stor andel i Barack Obamas succes, er der ingen tvivl om. Allerede nu er der mediekoryfæer herhjemme, som arbejder med, hvordan man i vort land vil kunne bruge de indhøstede erfaringer fra Obama-kampagnen i en kommende valgkamp.

Argumenter, politisk ståsted, holdning og personlig karakter etc. vil stadigvæk spille en rolle for de fleste politikere, men hvem, der vinder et valg, vil i stigende omfang blive afgjort af den, som har mest medietække (karisma), og som bedst formår at udnytte og fylde mediet. Hvor godt det er for demokratiet og for nationens ve og vel er et helt andet spørgsmål.

Obamakampagnen og de enorme

glædesreaktioner blandt folk både her og der da det var sikkert, at Obama havde vundet, er et fornyet vidnesbyrd om, hvor megen magt følelserne har fået over folk som flest.

Anne Knudsen har fuldkommen ret, når hun sammenligner med følelsesudbruddet ved prinsesse Dianas tragiske død. Mennesker, som ikke har den mindste tilknytning til Obama eller til amerikansk politik, kunne i deres begejstringsrus ikke få armene ned, andre hylede og dansede af begejstring medens glædestårer strømmede ned ad kinderne på andre.

Større end livet

Reaktioner som disse er svære at forklare. Nok kan man tale om massehysteri og eufori, men det er næppe hele forklaringen. Mennesker har et behov for at være sammen om noget og opleve noget uden for sig selv og noget, som overskrider dem selv.

Lige nu befinder vi os i en nærmest global krise, og aviserne henter næsten hver dag dommedagsoverskrifterne frem. Ingen kan rigtig fortælle os, hvor vi er på vej hen, og hvornår det ender. En epoke synes slut, måske en tidsalder.

De mange ubekendte skaber stor uro, frygt og bekymring. Men samtidig kan vi ikke slippe illusionen om en verden i stadig fremgang og om personlig lykke uden stop og uden grænser. Frygten og uroen er stor, men forventningerne løfter sig stadig mod himlen. I sådanne tider og med sådan en usikkerhed rækker vi ud efter en frelser, og en sådan frelser finder vi i Obama, hvis slogan under hele valgkampagnen har været “Tid til forandring”.

Forandring er et følelsesladet ord, som vi umiddelbart altid vil forbinde med noget godt og positivt og med håb. Den, som lover forandring, lover os et andet liv og en anden verden. Sådan bliver

det naturligvis ikke opfattet af alle, men sådan bliver det opfattet af de fleste, ikke mindst i en tid, som mange oplever som kriseladet og risikofyldt.

Men forandring er desværre ikke altid til det bedre, ikke sjældent til det værre. Men med en relativ ung mand som Obama - tilmed sort og derfor aldrig prøvet og tillige smuk, belevn og karismatisk - ved roret får vi et håb om en, som kan frelse verden, ja mere end det, udrette mirakler og gøre det umulige.

Alt beror på Gud

For os kristne - os som tror på Gud og tror på Jesus - ser verden anderledes ud. Vi er sat til at bede for alle mennesker og bede om alt godt for alle mennesker, mest af alt, at de må lære Guds sandhed at kende. Især er vi sat til at bede for øvrigheder og alle i høje stillinger, ikke mindst for Obama og andre af folkenes ledere.

Og vi er sat til at bede om, at vi selv må bevare hovedet koldt og hjertet varmt, så vi kan udføre det, Gud har sat os til at udføre i verden. Og det gælder uafkortet i gode tider som i dårlige tider. Dårlige tider bør kun skærpe vor virkelighedssans, de indeholder potentiale til at kunne gøre det. Dårlige tider kan dermed blive til velsignelse og sand berigelse.

Med det klarsyn, som erkendelsen af Gud giver os, og som hans ord udmærker sig ved at give os talrige eksempler på, så ved vi, at ultimativt beror alt på Gud og hans velsignelse. Han har skabt verden og os, han har en plan og et forsæt med os og den verden, han har skabt, han er den evige og uforanderlige, den evigt almægtige, og hans Forsyn er det samme til alle tider, så længe verden står. Både hans nåde og hans domme er operative i verden, hans miskundhed rækker til himlen og varer til evig tid.

Hvordan begivenhederne i verden og i USA udvikler sig, hvordan Obama bliver som præsident, og hvad han får lykke til, ved vi ikke, men vi vil bede for ham og for verden, at Guds miskundhed og frelse må nå ud til mange mennesker, og at vi må blive skjult “under hans vingers skygge”. Med “Gud i vold” begiver vi os ind i en ny tid. Hans ansigts lys med dets nåde og fred vil ledsage også i den, og så må vi stille vort hjerte tilfreds og sige til vor sjæl “Min sjæl, hvad vil du mer’?”

Det er med blandede følelser, at man ser den anden filmatisering af C. S. Lewis Narnia-bøger.

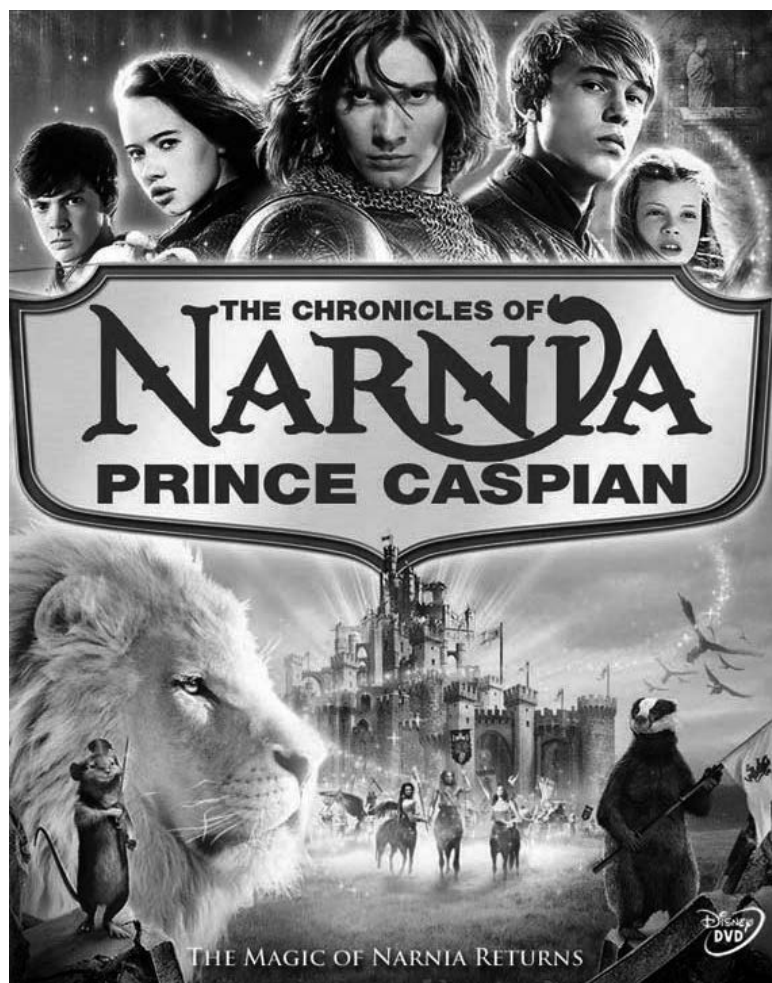
Man glædes over de tekniske finesser, som er bedre end i "Løven, Heksen og Garderobeskabet" - og det betyder en del i film, som er så fyldt med special effects - man glædes over, at skuespillet er en tand bedre. Der er god dynamik, og det slår lidt flere gnister børnene imellem. Man glædes over, at fortællingen er redigeret, så den får mere drive og spænding end i bogen.

Men samtidig må man erkende, at der er tale om en helt anden film end etteren. Hvor Løven, Heksen og Garderobeskabet var en tydelig kristen allegori, er der i Prins Caspian tonet ned for de kristne elementer. Det er primært en god fantasy-film med flere slagscener. Hvor den første film var mere tro mod bogen, så har man i toeren taget sig gevaldige friheder.

Det er fint at ændre på fortællingens opbygning så den fungerer bedre som film. Men samtidig mister man det poetiske, karakterskildringen, de fabelagtige samtaler, som Lewis hele tiden mestrer genialt. Det er nok uundgåeligt, men man spørger sig selv om det overhovedet går at sammenligne bog og film. Det er jo to forskellige kunstarter med hver deres styrker og svagheder.

Grundfortællingen i Prins Caspian er, at de fire børn fra etteren, Lucy, Susan, Edmund og Peter, igen befinder sig i Narnia, hvor de skal hjælpe Prins Caspian med at erobre tronen fra Caspians onkel, der uretmæssigt har bemægtiget sig tronen. Og til forskel fra mange af de andre eventyr, der i disse år finder vej til biografen, så må man sige, at Narnia stadigvæk skiller sig ud. Det er og bliver en kamp mellem det gode og det onde, men hvor det gode er symboliseret i Aslan.

Moralen i Prins Caspian (altså filmen) er, at man ikke kan kæmpe alene. Aslan er der og man må tro på ham for styrke og hjælp. Lucy er den eneste, der har øjnene åbne for dette, mens de andre er hurtige til at gribe til sværdet - som Peter, der utålmodig siger, at "det er op til os alene at gøre det selv". Men Lucy rider sidst i filmen ud for at søge efter hjælp hos Aslan - og finder ham. Kun med

Guds hjælp og Gud ved vores side kan vi overvinde det onde, vil tolkningen være, hvis man ser filmen med Lewis' Narnia-briller.

Aslans tale i vridemaskinen

Det skærer dog i ens ører, når man hører Aslans ord fordrejede. Jeg ved godt, at Narnia ikke er kanon, men alligevel....Da Aslan møder Lucy, siger han "Every year you grow, so shall I." - en lidt blasfemisk udlægning af Lewis egne Aslan-ord fra bogen: "Every year you grow, you will find me bigger.". Altså vores opfattelse af Aslan bliver større, mens Aslan forbliver den samme.

Og da Aslan forklarer Lucy om begivenhedernes gang, siger han i filmen "We can never know what would have happened". Men i bogen er det tydeligt, at det er børnene - og ikke Aslan - som ikke ved, hvad der ville være sket.

OK, man skal være Narnia-nørd for at blive irriteret, men de få steder Aslan op-

træder, bør man efter min mening holde sig til den oprindelige mening.

I bogen fremgår det tydeligt, at Aslan og det gamle Narnia er blevet fortrængt gennem århundreders fortielse - men at Caspian er blevet oplært i at tro på Aslan. I filmen er han en lidt større tvivler eller måske snarere uvidende.

Og hvor er Bacchus og hele det poetiske, mytiske, jublende og forunderlige element blevet af? Simpelt hen skåret helt væk for at styrke grundfortællingen.

Røddværgen Trumfe og musen Rippitjip fremhæves mest i filmen udover børnene. Trumfe går rundt og surmuler forknyt gennem hele filmen, men er det sådan, vi husker ham fra bogen? Rippitjip står for mange af de komiske indslag i filmen. Ridderlig og fyldt med mod og ære går den lille mus på med krum hals. Det er en fornøjelse - selvom det måske er lidt for meget falden på halen-komedi.

Jo, blandede følelser, men bestemt et af de bedre bud på en eventyrfilm for børn og unge (selvom den ikke er tiltænkt de

Sjette Bud

Du må ikke slå ihjel

Du må ikke begå drab. 2. Mos. 20:13

I har hørt, at der er sagt til de gamle: "Du må ikke begå drab," og: "Den, der begår drab, skal kendes skyldig af domstolen." Men jeg siger jer: Enhver, som bliver vred på sin broder, skal kendes skyldig af domstolen; den, der siger: Raka! til sin broder, skal kendes skyldig af Det store Råd; den, der siger: Tåbe! skal dømmes til Helvedes ild. Når du derfor bringer din gave til alteret og dér kommer i tanker om, at din broder har noget mod dig, så lad din gave blive ved alteret og gå først hen og forlig dig med din broder; så kan du komme og bringe din gave. Matt. 5:21-25.

Det 6. bud åbner op for et væld af etiske spørgsmål. Abort, eutanasi, genforskning, selvmord, krig, dødsstraf, selvforsvar og vort forhold til dyr og naturen - for blot at nævne de mest indlysende. Flere af disse emner har vi behandlet i tidligere numre af KP, andre vil vi se på nærmere i de kommende numre - bl.a. dødsstraf og vores forhold til øvrigheden.

Af Carsten Thomsen

Med dette bud siger Gud nej til døden og ja til livet. Her lægger han sine beskyttende arme om alt liv og alt, der bevæger sig. Jesu død og opstandelse er frelseshistoriens ja til livet i al dets mangfoldighed. Fra løven og kalven, der skal græsse sammen, til mennesker, der lever i fred med hinanden, og hvor Herren kan sige "ingen volder ondt eller ødelæggelse på hele mit hellige bjerg" (Es. 11:5-9). En dag bryder Guds evighed igennem og forandrer for altid alt - og døden vil ikke være mere. Det kristne håb er ultimativt af kosmisk karakter - Det er håbet om hele skaberværket, der bliver forløst. "I glæde skal I drage ud, og i fred skal I føres af sted. Bjerge og høje bryder ud i jubel foran jer, alle markens træer klapper i hænderne". Es. 55:12.

Gud er livets kilde og ophav, og med det har vi udtrykt et stort mysterium og en stor hemmelighed om hans væsen, vi aldrig når dybderne af. Livet er noget, der er givet til mennesket, det er betinget

og afhængigt af ham - det er helligt, og Gud opretholder livet og kan også tage det tilbage, når han vil. At tage et liv, der er skabt i Guds billede, er alvorligt, fordi vi dermed krænker "Livets Fyrste" - som en vandalist, der ødelægger et stort kunstværk for at håne den, der har skabt det.

I Kristus ser vi det evige liv, der vinder over døden - og dette liv kan ingen mennesker røre ved, selvom det blev forsøgt på Golgata. Når Gud skænker mennesket livsfællesskab med Ham selv, erfarer vi det største privilegium, der findes. Selvom den kristne martyr mister sit liv for Gud, vil ingen kunne rive det evige Guds liv fra ham.

Mennesket morderen

Budet står der uden undtagelser - måske fordi der i budet også er et løfte af universel karakter - et evigt liv gennem Jesu død og opstandelse. Jo, vi finder på undtagelser, opstiller regler for krigsførsel, menneskeretskonventioner og love for,

hvornår dødsstraf kan komme på tale. Eller hvornår drab kan straffes, fx i situationer med selvforsvar.

Men budet er talt ind i en verden, hvor drab er en handling, som er dybt forankret i den menneskelige natur, hvor krig og drab alt for ofte bliver retfærdiggjort på et for løst grundlag. Vi vil vende tilbage til flere aspekter af dette under dødsstraf eller straf for drab generelt. Budet står der nøgent som en udfordring, hvor mennesket står i et spændingsfelt midt i de moralske overvejelser, og hvor budet kaster foruroligende skygger ind over ethvert drab uanset årsag.

Menneskeracen er "rappe på fødderne til at udgyde blod. Vold og ulykke er på deres veje", lyder Guds dom over det faldne menneske. Allerede på de første blade i Bibelen får vi et glimt af, hvor dybt mennesket er faldet. Kain blev meget vred og gik med sænket hoved, står der om ham - og det førte til det første mord. "Skal jeg vogte min broder", spørger Kain med hænderne smurt ind i Abels blod, og han stiller dermed menneskets grundlæggende problem til skue. Ikke alene var han morder, men hans grundlæggende problem var en dyb uvilje mod at værne om sin broder. Han var sig selv nærmest og hans vrede flød over i vold.

Drab i sindet

Allerede i børnenes tidlige opvækst, erfarer vi deres tendens til at slå ud - og forældre forsøger at opdrage børnene til at bruge hånden til at velsigne med og ikke forbande med. Til at kærtegne snarere end at knytte næverne.

Ligeledes forsøger de fleste forældre i større eller mindre grad at skærme de små børn fra vold og drab, som kommer gennem film, tv-serier, computerspil og i nyhederne. Her påvirkes vi alle. Vi kender vel alle til at have set en film eller en nyhed på tv og mærket, hvordan sindet er blevet forurenset af billeder, vi ikke burde have set.

Dette er så meget en del af vores hverdag, og det er svært nøjagtigt at sige, hvad der sker med os, når vi dagligt oplever mord og ondskaben trivialiseret og pakket ind i underholdende medier. Men noget sker der, når f. eks. børn og unge i timevis agerer lejermordere, soldater eller andet og skyder tilfældige personer ned i computerspil som Second

Life, Hitman og Grand Theft Auto. At feje denne bekymring væk med et "det er bare underholdning" er at ignorere et stærkt vanedannende problem.

Vold, der pakkes ind som underholdning, ser man også i Jackass - en gruppe unge mænd, der på MTV laver farlige og skøre stunts, sparker og slår hinanden, piner sig selv og deres venner på alle tænkelige måder - og griner højt af det bagefter, når vennen vrider sig i smerte. Det er et studie i en stupid, tomhjernet og forkvaklet ungdomskultur, der desværre er blevet ret populært.

Alt dette bliver vi ikke nødvendigvis voldelige af - men den forstyrrelse og forråelse af sindet kan måske medføre større irritation, en kortere lunte, vildere og urolige børn, vrede, foragt, rastløshed og bitterhed - og frem for alt forstyrrer det vores forhold til Gud.

"I øvrigt, brødre, alt, hvad der er sandt, hvad der er ædelt, hvad der er ret, hvad der er rent, hvad der er værd at elske, hvad der er værd at tale godt om, kort sagt: det gode og det rosværdige, det skal I lægge jer på sinde". Disse vers kan vel også omskrives til "du bliver, hvad du tænker" eller "du bliver, hvad du fylder sindet og tankerne med". D. A. Carson siger rammende om dette vers:

"Det er ikke et eskapistisk krav om, at vi skal undgå vores faldne verdens barske realiteter. Det sørgelige er, at mange dvæler ved snavset uden at være klar over, at det er snavs. Den vise kristne vil se meget snavs i verden, men vil se det som det snavs, det er, netop fordi det, der er rent, har taget bolig i hans eller hendes tanker". Sæt dig for at tænke hellige tanker. Discipliner dit sind.

Karaktermord

Det er det, Jesus peger på i Bjergprædiken. Drabet begås jo ikke uden, at der er en forbitrelse, had, vrede eller misundelse gemt i morderens hjerte. Her ligger kimen til drabet - og Jesus vil

have os til at se, at vi ikke går fri af det 6. bud, blot fordi vi ikke rent fysisk har slået et andet menneske ihjel. Vi er alle snublende overtrædere, for "enhver, som hader sin broder, er en morder", som Johannes skriver i sit første brev. Vi er ikke højt hævet over drabsmanden, for vi begår også karaktermord, vi har blikke, der dræber og på vor tunge er der dødbringende gift.

Egentlig peger Jesus blot tilbage til 3. Mosebog 19:17, 18: "Du må ikke nære had til din broder i dit hjerte" og "du må ikke hævne dig på dine landsmænd eller bære nag til dem; du skal elske din næste som dig selv. Jeg er Herren!"

Jesus døde for dig - men også for din nabo. Uanset, hvem du møder, er det et menneske, som Gud elsker. Det sjette bud vender sig derfor imod alle former for uvilje, vi kan have imod vor næste: Had, vrede, stridslyst, misundelse, foragt, sladder, bagtalelse og nag.

Vrede og foragt

Jesus peger specifikt på vrede i forbindelse med det 6. bud. Og vi må indrømme, at vi alle vel har vredesudbrud på samvittigheden. Nogle har nemt ved at fare op, puste sig op og kaste sin dom ned over andre. Især hvis vi føler os uretfærdigt behandlet, svinet til eller møder modgang. Det er en alvorlig synd, fordi den dræber forholdet til næsten. Det er dybt skadeligt for det kristne fællesskab og den harmoni og enhed, der bør være mellem brødre og søstre i Herren. Bag vreden ligger tanken snublende nær og ulmer i sindet "Jeg ville ønske, at han eller hun kunne forsvinde...ja, var død".

Jesus peger også på foragt. Som hvis man siger "Tåbe" eller andre sarkastiske eller nedsettende ord. Bagtalelse, sladder og nedgørelse af andre er en overtrædelse af det 6. bud - eller at sværte en andens rygte til med med hårde bemærkninger. Det falder os desværre alt for nemt at pege på de dårlige sider af et menneske og glemme det gode. Den, der lægger øre til sladder, får også slået skår i sin kærlighed til den, der nedgøres. Paulus nævner flere gange disse ting i sine breve. "Jeg frygter, at der vil være strid, misundelse, vrede, egoisme, bagtalelse, sladder, indbildskhed og forvirring", skriver han i "1. Kor. 2:20.

Jakobs Brev retter opmærksomheden mod vore ord: "Tungen kan intet men-

neske tæmme, den er ustandselig på færde med sin ondskab og fuld af dødbringende gift. Med den velsigner vi Herren og Faderen, og med den forbander vi mennesker, som er skabt i Guds billede". Jakob 3:8-9. Her beskrives tungen som et "mordredskab". Sandt er det at vi kan ødelægge et andet menneskes liv med vor tunge. Hvilke ord bruger du om andre? Hvordan omtaler du din næste? Sår du splid og ukærlighed med dine ord? Eller velsigner du andre og ønsker dem godt og fremhæver deres gode sider?

Alt dette æder mennesker op indefra. Misundelse beskrives som en fortærende sygdom i Ordsprogenes Bog - som "edder i kroppen". Vrede og had og misundelse sætter sig fast i sjælen og den forkrøbler langsomt. Ofte mærker vi det ikke før det er alt for sent.

Bibelens ord til os er, at vi må ransage vort hjerte og gøre op med synden, før den får lov til at slå rod. Dette kan være utrolig svært og for nogle stammer bitterheden i hjertet måske fra års vrede mod en selv, mod andre, mod Gud, mod ens tidligere oplevelser og erfaringer, mod ens livssituation.

Tilgiv hinanden

Bibelen peger på bekendelse, tilgivelse og forsonelse som vejen ud af had, bitterhed og vrede. Vores umiddelbare reaktion på en fortrædelse er hævn, gengældelse, at slå tilbage med samme kraft. Men Paulus skriver: "Al forbitrelse og hidsighed og vrede og råb og spot skal ligge jer fjernt, ja, al ondskab; men vær gode mod hinanden, vær barmhjertige og tilgiv hinanden, ligesom Gud har tilgivet jer i Kristus". Ef. 4:31-32.

Bed om tilgivelse og tilgiv. Har du sagt hårde ord til din næste, er du blevet vred og sur på et familiemedlem eller nær ven? Eller er du selv blevet uretfærdigt behandlet, så lev et liv i tilgivelsens ånd. Kan du ikke tilgive, så bed Gud om, at Helligånden må virke tilgivelsen i dig.

Det sjette bud rækker derfor ind i vore liv på så mange områder, at det er relevant hver eneste dag. I næste nr. af KP vil vi gå videre med de etiske aspekter af det sjette bud.

Perspektiv Gennem Bibelen *Seminar*

Lørdag d. 17. januar 2009 i Rødovre,

Lørdag d. 24. januar 2009 i Odense.

Igen er det os en stor glæde at indbyde til bibelskoleseminar. Seminarerne afholdes i Højnæskirken, Højnæsvej 60, Rødovre, og i LM's missionshus, Vesterbro 9 B, Odense C.

Temaet for dette seminar er *Guds retfærdighed*.

Program:

Vi mødes til kaffe 9.30.

10.00-10.25:	Velkomst og introduktion ved Sven Straarup, dagens leder og koordinator.
10.25-11.25:	En frelseshistorisk og bibelteologisk introduktion til temaet ved Louis Nielsen.
11.25 -11.45:	Kaffepause
11.45-12.15:	Spørgsmål til introduktionen.
12.30-13.15:	Frokost.
13.15-14.00	Retfærdighed og det gudfrygtige liv ved Peter Kjærsgaard
14.00-14.30	Spørgsmål til Peters indlæg.
14.30-14.45	Kaffepause.
14.45-15.45	Samtalegrupper, hvor vi samtaler om:
Oplevelsen af Guds retfærdighed i personligt hverdagsliv; den manglende retfærdighed? Er Guds retfærdighed sammenfaldende med Guds uindskrænkede magt? Retfærdighed og den kommende verden.
15.45-16.10	Afrundende plenum.
16.10-16.30	Afslutning ved Sven Straarup.

Deltagelse i seminaret er en del af medlemskabet af Perspektiv Bibelskole. Alle andre er hjerteligt velkomne; Pris 125 kr pr. person. Tilmelding sker pr.mail eller telefon til Henning Lütje; mail: lytje@galnet.dk, telefon 74415540 senest torsdag den 15.januar (København) og torsdag den 22. (Odense).

Vær hjerteligt velkomne allesammen.
PERSPEKTIV BIBELSKOLE

En munter og glad julevise

Isac Watt: Glæd dig du jord

Man kan godt undre sig over, at denne i den engelsktalende verden særdeles kendte og klassiske julesalme ikke er kommet med i den sidste udgave af Den Danske Salmebog. Den har allerede været længe i Hjemlandstoner. I Evangelisk Sang findes den som nr.109.

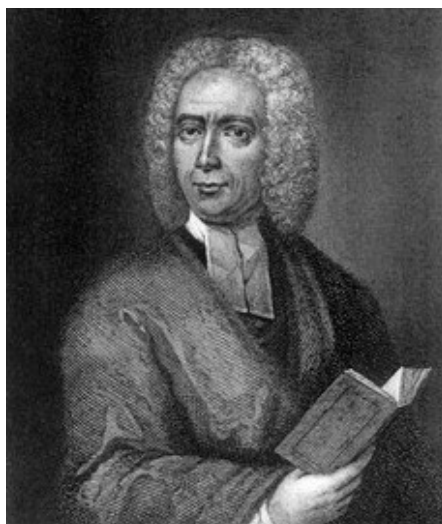
Salmen er skrevet af Isaac Watts (1674-1748), som iøvrigt har tre salmer i Den Danske Salmebog (nr.210, 261 og 573). Isac Watts havde en usædvanlig poetisk åre; det siges om ham, at han helst udtrykte sig i rim, så meget, at han som dreng blev straffet for det af sin far.

Isaac Watts står i den engelsktalende verden som den "moderne salmesangs" fader; før hans tid sang man kun på latin, eller hvis man sang på modersmålet, da kun fra Davids salmer i metrisk gendigtning. Da Watts begyndte at skrive sine salmer vakte det i første omgang megen furore og rynkede bryn.

Watts har skrevet utallige salmer, bl.a. "Jesus skal herske over jord" (Kristne Sange nr.38); "Kom, hver, som elsker Gud" (Kristne Sange nr.166); "Når jeg med undren korset ser" (Evangelisk Sang nr.129), "Foran Gud Herrens kongetrone" og "O Gud, vor hjælp i år, der svandt" (Evangelisk Sang nr.41).

"Glæd dig du jord" må vi vel snarere kalde en carol, en munter og glad julevise end en salme. Vi finder ikke den samme eftertænksomme dybde i den, som vi f.eks. finder i Gerhardts "Hjerte løft din glædes vinger" og i mange af vore største julesalmer. Den er mere at sammenligne med "Glade jul, dejlige jul" eller "Julen har bragt velsignet bud"; bare er ordene, tonen og melodien både let og munter i "Glæd dig du jord", hvor både "Glade jul" og "Julen har bragt" er højtidelige, højstemte og en anelse sentimentale.

Jesu komme til verden er så afgørende en begivenhed, at det kalder på vor sang. Her er både meget at grunde over, takke

Af Louis Nielsen

for og undre sig over. Og meget at juble over, danse for, blive høj af. Derfor er julen også en højtide, som fylder flere dage i kirkeåret, og som vi forbereder os til gennem en lang adventstid og endnu reflekterer over, efter at vi har passeret nytår. Sådan var det en gang, sådan er det næppe mere. Sådan var det i folkekirken, næppe så meget i frikirkerne.

Vi kan næppe ændre ret meget ved det, nostalgi er sjældent til nogen nytte, men salmebogen er et stærkt vidnesbyrd om, "hvad denne store frydefest for glæde har at bringe". Så var det måske ikke så tosset en idé at bruge Salmebogen som daglig andagtsbog i tiden fra advent til jul og daglig vælge sig en julesalme til andagt, meditation og bøn. Der er nok at tage af. I den nyeste udgave handler det om salmerne fra nr.84 til 138.

Alt levende priser Gud

De engelske carols, juleviser, er kendetegnet ved deres munterhed, jubel, overstrømmende glæde. De skal næsten synges, medens man er i bevægelse. Det gælder også for "Glæd dig du jord". Her kaldes der på jorden, ikke kun på men-

neskene, men på "mark og skov og bjerg og dal og alt det skabte uden tal". Også de skal istemme lovsangskor. De har ikke ord at udtrykke sig med, men de priser Gud ved at være til, ved deres vidder, dybder og højder, lethed såvel som deres massivitet, ved deres farver, ved vindens susen i træerne og grenenes bevægelse, ved det bølgende korn, ved blomster-rigdommen i vår såvel som når de ligger øde hen om vinteren ventende på vår og på at blive tilsået. Også ved deres dyrevrimmel lovpriser skov og mark Gud.

Watts sprog er tydeligt inspireret af Bibelens sprog, ikke mindst Esajas' og Salmernes sprog.

"Himlen skal glæde sig, jorden juble, havet med alt, hvad det rummer, skal larme, marken med alt, hvad den bærer, skal juble, alle skovens træer skal råbe af fryd for Herren, for han kommer" (Sl 96:11 ff.). "Herren er konge! Jorden skal juble, og de mange fjerne øer skal glæde sig" (Sl 97:1). "Bryd ud i fryderåb for Herren, hele jorden, bryd ud i jubel og lovsang!" (Sl 98:4). "Havet med alt, hvad det rummer, skal larme, jorden og de, der bor på den. Strømmene skal klappe i hænderne, alle bjerge skal juble for Herren, for han kommer for at holde dom over jorden. Han holder dom over verden med retfærdighed og over folkene med retskaffenhed" (Sl 98:7-9).

I det bibelske univers hører mennesket og den øvrige skabelse, medskabningen sammen. Mennesket er ikke blot den ypperste af Guds skabninger og skabelsens kulmination, men den øvrige skabelse er til for menneskets skyld. Det går ikke an at sige i disse økologiens og klimaideologiens dage, men det er det, Bibelen siger.

"Når jeg ser din himmel, dine fingres værk, månen og stjernerne, som du satte der, hvad er da et menneske, at du husker på det, et menneskebarn, at du tager dig

af det. Du har gjort det kun lidt ringere end Gud, med herlighed og ære har du kronet det. Du har gjort det til hersker over dine hænders værk, du har lagt alt under dets fødder, får og okser i mængde, himlens fugle og havets fisk, dem som færdes ad havenes stier" (Sl 8:4-9).

Mennesket faldt, og med det alt det skabte. Døden kom, og døden herskede, over mennesket og alt det skabte.

"Skabningen", siger Paulus, "venter med længsel på, at Guds børn skal åbenbares. Skabningen blev jo underlagt tomheden, ikke fordi den selv ville, men på grund af ham, der gjorde det, og med det håb, at også skabningen selv vil blive befriet fra trældommen under forgængeligheden og nå til den frihed, som Guds børn får i herligheden" (Rom 8:19-21).

"Kongen", den store konge, evigheds konge, den længe lovede og ventede konge er på vej, og derfor skal hele jorden glæde sig og stemme i med hyldestråb. Det er julens tema, evangeliets tema, det tema, kirken lever og ånder i. Det er også temaet, som giver genlyd i Himlen: "Og med ét var der sammen med englen en himmelsk hærskare, som lovpriste Gud og sang: Ære være Gud i det højeste og på jorden! Fred til mennesker med Guds velbehag" (Luk 2:13-14).

Watts har lyttet sig ind til lovsangen i Himlen og på jorden og kan ikke andet end opfordre mennesker og alle skabninger, ja jorden selv til at synge med og "istemme lovsangskor". Den vidunderlige melodi til denne carol understreger ved sin frydefuldhed, lethed, nærmest bølgende bevægelse det glædesmættede i at synge med i dette lovsangskor. Vi kan ikke lade være, vi bare må være med.

Hver af salmens tre strofer begynder med "Glæd dig, du jord" og slutter med en opfordring til "alverden", "du jord" og "fjernt og nær" at lovprise Jesus Kristus.

Lyset hyldes

Jesus nævnes ikke ved navn et eneste sted i salmen, men ingen kan være det mindste i tvivl om, at med "lyset", "kongen stor" og "han" og "ham" menes Jesus Kristus.

I første strofe hyltes Jesus som lyset, som nu bor iblandt os. Det betyder også, at mørket flyr for hans nærhed. Det er blevet dag. Profetens ord om det store lys, som mennesker i "landet

med trængsel" "i mørket" og "i mørkets land" (Es 8:21-9:1), skal se, er gået i opfyldelse. Gud har endnu engang befalet: "Der blive lys", og lyset er kommet. Ordet, som er lyset og i hvem lyset er, er blevet kød, og "lyset skinner i mørket, og mørket greb det ikke" (Joh 1:1-5).

Lysets komme indvarsler den store forvandling, indvarsler frelsens og nådens tid. Og dets komme minder os om Guds kærlighed, om det "dyb af kærlighed" hvormed og hvori Gud sender sin Søn den enbårne til verden, sin søn den elskede.

"Vi har set og bevidner", skrev den aldrende Johannes, "at Faderen har sendt sin søn som verdens frelser. Den, der bekender, at Jesus er Guds søn, i ham bliver Gud, og han bliver i Gud. Og vi kender og tror på den kærlighed, som Gud har til os" (1 Joh 4:14-16). "Gud elskede verden så højt, at han gav sin søn den enbårne" (Joh 3:16). "Er Gud for os, hvem kan være imod os. Han som ikke sparede sin egen søn, men gav ham hen for os alle, vil han ikke med ham skænke os alt?" (Rom 8:31-32). "Gud er nu ikke længer vred, / det kan vi deraf vide, / at han har sendt sin Søn herved / for verdens synd at lide. / Det vorde vidt og bredt bekendt, / at Gud sin Søn for os har sendt / til jammer, ve og våde! / Hvo ville da ej være fro / og lade al sin sorg bero / på Jesu søde nåde?" (Brorson)

Julesorg

Flere julesalmer berører det med sorgen. "Sorg er til glæde vendt, klagen endt" synger f.eks. Grundtvig i "Julen har englelyd", og Hostrup synger "Julebudet til dem, der græde, det er vældet til evig glæde", Gerhard "I, som tunge stier træde, / stands og hør: / Her er dør til den sande glæde; / og i huset inden døre / trøstes ved / slig en fred, / ingen sorg tør røre", osv., osv.

Sorg er ikke en tilstand, som hører den oprindelige skabelse til, og i det nye Jerusalem i Guds kommende rige "skal der ikke være sorg" (Åb 21:4). Sorg hører sammen med synd, sygdom, død, modgang, svig, fald, nød og ulykke den faldne skabning og den faldne verden til. Og sorg er der megen af i verden, og ingen af os undgår den.

Men budskabet om Jesu komme til verden betyder netop, at nu vender den proces, nu er der håb, nu er der lægedom,

Glæd dig, du jord, lad mørket fly,
thi lyset blandt os bor.
O, hvilket dyb af kærlighed,
Gud vender al vor sorg til fred,
han vender sorg til fred,
han vender sorg til fred,
Alverden, pris hans kærlighed.

Glæd dig, du jord, dit lovsangskor
skal hylde Kongen stor.
Lad mark og skov og bjerg og dal
og alt det skabte uden tal,
istemme lovsangskor
istemme lovsangskor
Istem, du jord, dit lovsangskor.

Glæd dig, du jord ! Han kommen er!
Luk op for ham din favn,
giv rum i hvert et hjerte her,
forkynd hans ære fjernt og nær,
lovsyng hans store navn,
lovsyng hans store navn,
Lovsyng hans ære fjernt og nær.

Isaac Watt,

nu kan alt blive nyt, og sorgen kan tages bort. Nu er der virkelig trøst, virkelig glæde, varig glæde, en "fred ingen sorg tør røre". Derfor kan vi virkelig give glæden rum, for "Gud vender al vor sorg til fred, han vender sorg til fred".

Måske er der også i den verslinje et ekko af Esajas: "På dette bjerg (Zion) skal Hærskarers Herre holde festmåltid for alle folkene, et festmåltid med fede retter og lagret vin, med marvfede retter og ædel og lagret vin. Så opsluges på dette bjerg sløret, det slør, der ligger over alle folkene, det dække der er bredt over alle folkeslag; døden opsluges for evigt. Gud Herren tørrer tårerne af hvert ansigt, han fjerner spotten fra sit folk fra hele jorden, for Herren har talt. På den dag skal man sige: Han er vor Gud, vi satte vort håb til ham, og han frelst os. Han er Herren, ham håbede vi på, lad os juble og glæde os over hans frelse, for Herrens hånd hviler på dette bjerg" (Es 25:6-10).

Måske var det ikke ved Jesu første komme til jord, at dette skete, men hans komme julenat er et tydeligt og klart forvarsel og en forsmag på hans endelige komme ved tidernes ende, og når vi tænker på Jesus Kristus og på, hvad han har bragt os af velsignelser og gaver, inkluderer vi i tro de gaver, vi først fuldt ud får lov til at nyde, når han kommer igen.

Aslan og de falske guder

Kongen er nu iblandt os. "Himmerigs konge iblandt os bor, han juleglæden os bringer"; "Lad det klinge sødt i sky: Længe leve Kongen ny, Zions konge, barnebly", "Han kom til jord, som os profeten spåde"; "Konning er du blandt konger bedst; ånders konge blev støvets gæst, fører os op fra skyggedal hjem til sin lyse kongesal. O, Gud ske lov!". Og sådan kunne vi fortsætte fra den ene julesalme til den anden og finde dette glædelige tema: Kongen er her! Det blev tydeligt forkyndt den nat, han fødtes (Luk 1:32; 2:10 ff), og det fastholdes gennem hele evangeliefortællingen, ikke mindst i forbindelse med hans korsfæstelse, opstandelse og himmelfart. Det kalder om noget på menneskers og al skabningens hyldest. Det gjorde det julenat, og det må det fortsat gøre, hver gang menigheden er samlet til gudstjeneste, og hver gang vi møder ordet om Jesus.

Men ikke alene på menneskeheden alle vegne, på hele skabningen og på Himmels hærskarer af engle kaldes der, at de skal istemme lovsangskor, der kaldes på dig og mig, på den enkelte af os, på hver eneste menneskesjæl på jord: "Luk op for ham din favn. Giv rum i hvert et hjerte her". Kristi komme til verden er fra begyndelsen til enden sat ind i en universel sammenhæng. Hans komme vedkommer alle og er tænkt at skulle være til velsignelse for alle. "I dig skal alle jordens slægter velsignes" (1 Mos 12:3). Sådan lød Guds løfte til Abraham. Kristi komme til verden udtrykker Guds velvilje mod alle (1 Tim 2:1-5; Luk 2:14; Joh 3:16). Men samtidig er der ikke tale om tvang eller tilfældighed. Mennesker tvinges ikke ind i Guds rige eller tvinges til at tage imod hans gave. Heller ikke er det tilfældighedernes lov, som råder som ved så meget andet i livet. Hver for sig må vi lukke op for ham og give ham rum.

"Den store glæde for hele folket", og "freden til mennesker med Guds velbehag" er åben for alle, men betinget af, at vi tager imod den, giver rum for Guds gave, for Kongen. Først da er vi også rede at "forkynde hans ære fjernt og nær" og "lovsynge hans store navn".

Så lad os lukke op for Jesus, lukke op for Kongen. Så vil også din og min røst høres blandt alle dem, der "istemmer lovsangskor" og gør det med glæde og jubel.

Louis Nielsens kommentar til kapitel 11 i C. S. Lewis' Narnia-bog "Det Sidste Slag".

Kapitel 11 virker mest som et interludium - et mellem spil, en udskydelse af det endelige og afgørende drama, alt kan ske, og hvad sker der?

Det forrige kapitel gav os et håb om en ændring i situationen til fordel for Tirian, for Narnia, for sandheden. Løgnen og bedraget er blevet afsløret, og Tirian, Narnias sande konge har givet sig til kende med en opfordring til at slutte sig op om ham. Vil den opfordring blive fulgt? Det er det spørgsmål, som dette kapitel giver os svar på.

Kampene bølger frem og tilbage. Tirian og hans lille skare af forbunds-fæller og venner går ud af nogle af dem som sejrherre, men calormenerne hidkalder forstærkninger i voksende antal, så til sidst er det dem, som vinder.

Vore venner kæmper tappert, vedholdende og længe uden at give op. Nogle af dem falder, dør, slås ihjel. Nogle narnier følger Tirians opfordring til at komme frem og slutte sig til dem, en bjørn, et vildsvin, et kobbelt af store hunde og en masse gnavere. En flok talende heste er også mellem dem, som ønsker at følge

Tirian og kæmpe for Narnia, men desværre er der også slyngler imellem dem, en flok dværge. De gør det af med hes-tene. Mere om det senere.

Straks fra begyndelsen gør Tirian kort proces med aben, Finte. Griber ham i nakkeskindet og slæber ham hen til stalddøren, som dværgen Pogin åbner, så Tirian kan kyle Finte ind i stalden. Her møder Finte et forfærdeligt endeligt, som ikke beskrives, men hvori klart overnaturlige kræfter er på færde. Rædslen for, hvad der gemmer sig bag stalddøren og for den forfærdelige Tashlan, vokser i enormt omfang hos alle, som oplever det "blændende blågrønne lys, jordens skælven og værst af alt lyden - en kaglen og en skrigen, som en kæmpemæssig fugls hæse røst".

"Dyrene jamrede og hylede og råbte 'Tashlan! Værn os mod ham!' og mange kastede sig til jorden, og mange skjulte deres ansigter bag vinger og poter. Ingen andre end ørnen Vidblik, som havde det skarpeste syn af alle levende væsener, bemærkede Rishda Tarkans ansigt i dette øjeblik. Og det, han så, fortalte straks Vidblik, at Rishda var lige så forbavset og næsten lige så bange som alle andre. 'Der har vi en mand, som har påkaldt guder, han ikke selv tror på,' tænkte Vidblik. 'Hvordan vil det gå med ham, hvis de virkelig er kommet?'"

Det her citerede er et af de få reflekterende afsnit i dette kapitel - ret usædvanligt for C.S.Lewis - det meste af kapitlet er fortælling.

Ateisten Tarkan

Lewis er kristen, dvs. han tror på og bekender Jesus Kristus, og hans tro er som kristendommens teistisk og mono-teistisk, dvs. Gud er til, og der er kun én Gud. Det er den absolutte sandhed. Den empiriske sandhed er som Paulus udtrykker det i 1 Kor 8:4 ff.:

"Vi ved, at der ikke findes nogen afgud i verden, og at der kun er én Gud. For vel er der såkaldte guder, både i himlen og på jorden - der er jo så mange guder og så mange herrer. Men for os er der kun én Gud, Faderen; fra ham er alle ting, og vi til ham. Og for os er der kun én Herre, Jesus Kristus; ved ham er alle ting, og vi ved ham. Men ikke alle har den kundskab".

Senere i afsnittet om afguder og af-

Jesus Kristus er for Lewis den ene vej, den ene sandhed og det ene liv.

gudsdyrkelse (1 Kor 8-10) identificerer Paulus afguderne med dæmoner (10:19): "Hvad vil jeg sige med dette? At det, som ofres til afguder, er noget, eller at afguder er noget? Nej, men at det, der ofres, ofres til dæmoner og ikke til Gud, og jeg vil ikke, at I skal have fællesskab med dæmonerne".

Rishda Tarkan er en gennemsekulariseret mand, en gudløs mand; han spiller med i spillet, synger med på sangen og stemmer i og gentager parolerne, men er ateist i bund og i grund. For ham findes der hverken nogen Aslan eller Tash og heller ikke den hybrid, man har opfundet til lejligheden, Tashlan. Han er helt af samme skuffe som Rødmis, men totalt forskellig fra ynglingen Emeth, som vi mødte i sidste kapitel og skal møde igen. Vi har allerede set, hvilken skæbne der mødte Rødmis, da han frimodigt gik ind i stalden. Nu er det Rishda Tarkans tur til at blive bange, "næsten lige så forbavset og lige så bange som alle andre". Og Vidblik spekulerer: "Hvordan vil det gå med ham, hvis de (guderne) virkelig er kommet?"

Falske guder

Teologisk er det en uhyre kompleks og vanskelig diskussion, Lewis via ørnen Vidblik sætter i gang. Gud har ikke i sit ord åbenbaret os meget om, hvordan det forholder sig med de mennesker, hvis liv henleves uden kendskab til evangeliet.

Bibelen synes at insistere på, at der er en åbenbaring af Gud kendt fra verdens skabelse, en åbenbaring, som efterlader mennesker uden undskyldning (Rom 1:18-32). Men mennesker undertrykker den åbenbaring og vil ikke vide af den,

undertrykker den moralsk, undertrykker den intellektuelt, undertrykker den ved selvbedrag og ved at lade sig forføre, undertrykker den ved hovmod, selvretfærdighed og selvhævdelse.

Vi møder i det galleri af forskellige væsener, som Lewis lader optræde i fortællingen, flere typer på denne afvisende holdning til det guddommelige, det transcendent, det overnaturlige, det usynlige. Rødmis var en, aben Finte en anden, Rishda en tredje, dværgene en fjerde osv. Og så har vi Emeth, den oprigtigt troende og den oprigtigt hengivne, men troende og hengiven overfor en falsk gud.

Vil Lewis med sin fortælling om, hvordan det gik Rødmis og nu Rishda Tarkan, da virkeligheden, den sande virkelighed overhaler dem, fortælle os, at gudsfornegtelse og et liv bygget på den er en løgn, og et forfærdeligt bedrag? Det stemmer med hans egen livshistorie. Gud er til og er der, også dér hvor sandheden om Ham er fordrejet og kun en halvskygge, som når man tror på Tash og påkalder Tash, og ultimativt vil ingen kunne unddrage sig ham. Før eller siden møder alle ham og sander hans virkelighed, i gudsfornegeterne Rødmis' og Rishdas tilfælde til deres forfærdelige rædsel og undergang.

Lewis er ikke universalist i traditionel forstand. For ham er helvede og evig fortabelse en forfærdelig og tragisk mulighed. Han hævder bestemt heller ikke, at alle religioner og alle slags tro er lige gode og lige gyldige. Jesus Kristus er for ham den ene vej, den ene sandhed og det ene liv. Men han synes at mene, at Gud kan møde mennesker, men møde dem i Kristus, også gennem falske guder, som f.eks. Tash. Han vender senere mere udførligt tilbage til spørgsmålet. Vi vil lade spørgsmålet stå åbent indtil da.

Tirian og hans lille flok af trofaste håber til det sidste. Håber, at Narnia kan reddes. De har svært ved at erkende, at det er ved at være slut. Nogle får de over på deres side. Gnaverne har Lewis' sympati. De var de trofaste også dengang, Aslan blev slået ihjel på Stenbordet. Disse små, efterstræbte og undseelige skabninger er også nu på Aslans og Narnias side. Ligeså er hundene, hestene og flere andre. Men mange er flygtede, har gemt sig og søgt i skjul. Andre bliver tilbage på kampscenen, men kun som tilskuere. Gå med i kampen gør de ikke. Nogle slutter

sig aktivt til fjenden og gør sig dermed til forrædere mod Narnia. Og nogle slutter sig til Tirian og går med i kamp for Narnia.

Det her handler om de sidste dage i Narnias historie, om afslutningen. Vi skal nok ikke for ivrigt lade os rive med, men det er svært ikke i Lewis' fortælling at se et sindbillede på den tid og den verden, som Bibelen henviser til som "de sidste tider". Jesus forudsagde et frafald, og han forudsagde også svigt og deserteren og lammende ligegyldighed, meget lig det vi nu oplever i Narnia. Jesus advarede også mod forførelse og løgn og bedrag og mod falske tegn, og han advarede om en kommende Antikrist. Alle de elementer indgår i fortællingen her.

En brav kamp

Vi må sige, at der bliver kæmpet bravt. Det er også vigtigt for Tirian at sikre, at der bliver kæmpet værdigt. Ingen undtagelsestilstand m.h.t. til de etiske og moralske principper, som har præget de sande narniske konger til denne dag. Strid og kamp og at stå på den onde dag, hvor Den Onde har magten, dispenserer ikke på nogen måde fra Guds riges love og principper. Disse må ikke glemmes, selv ikke i kampens hede.

Den rebelske gruppe af dværge, vi tidligere har stødt på, og som vi igen møder hen mod slutningen af fortællingen, udgør et kæmpe problem, ja de bliver ligefrem en aktiv fjende. Sidste gang, vi mødte disse dværge, var i kapitel 7. Her befriede Tirian og hans venner dem fra calormenerne. Men til Tirians store forbløffelse og sorg var deres reaktion alt andet end taknemmelighed (på nær for Pogin), men afvisning, hån og åbenlyst fjendskab. Grifle, deres anfører havde dengang sagt:

"Fra nu af vil vi selv bestemme og ikke falde på knæ for nogen. Er du med?" - "Det er rigtigt," sagde de andre dværge. "Vi vil selv bestemme nu. Vi er færdige med Aslan, færdige med konger, færdige med tåbelige historier om andre verdener, vi dværge bøjer os ikke for nogen".

Nu står de på sidelinjen og griner og kommer med hånlige tilråb. Først til calormenerne. Tirian appellerer endnu engang til dem: "Kom her og brug jeres sværd i stedet for jeres tunger. Der er

De sande og ægte holder ved trods det, at det koster dem livet

stadig tid. Kom nu! Jeg ved, I kan bide fra jer. Slut op om jeres konger!" "Ikke tale om!" svarede dværgene.

"Du er lige så stor en bedrager som de andre. Vi vil ikke have nogen konger. Dværgene vil selv bestemme! Buh!". Et øjeblik efter sender de deres dødbringende pile mod de heste, som et øjeblik forinden var blevet sat i frihed af musene og nu kom galoperende for at gøre deres til at redde Narnia. "Det havde du nok ikke regnet med, hva', knægt?" råbte de til Eustace. "Du troede nok, vi var på jeres side, hva'? Men vi ønsker hverken at I eller de andre vinder. I skal ikke bestemme over os. Dværgene skal nok selv bestemme."

Lewis digter sin historie, og igen må vi understrege, at dette er Narnias historie. Men Lewis digter også ud fra sin erfaring og sit kendskab til europæisk historie og ud fra sin solide menneskekundskab. Og som han digter, strømmer også mange bibelske associationer gennem hans hoved. Narniakrøniken er ikke en allegori, og ikke tænkt som en sådan, men bliver alligevel et sindbillede på vores verden og dens historie, dens kristne historie, for siden kristendommens komme er det umuligt at tale om europæisk historie uden at referere til kristendom og kirke.

Det ændres, men ændres kun langsomt med renæssancen, oplysningstiden og modernismen. Den franske revolution i 1789 og den kommunistiske overtagelse af Rusland i de indledende årtier af 1900-tallet er to stærke markører i det paradigmeskifte, der havde fundet sted.

Måske, måske ikke afspejler dværgenes hånlige afvisning af kongedømme, af Aslan og af Narnias megafortælling dette

skred og dette paradigmeskifte i europæisk kultur med afsmittende virkning på vestlig kultur i det hele taget. Kirken taber mere og mere terræn, og især mister den arbejderklassen, den bærende klasse i det frembrydende industrisamfund. Dværgene i "Det sidste slag" kunne godt afspejle denne sørgelige kendsgerning. Men måske er det for spekulativt.

De sande holder ud

I et eskatologisk perspektiv - og "Det sidste slag" er eskatologi, ja ligefrem apokalypse - kendetegnes den apokalyptiske tidsalder af frafald og oprør, men også af vedholdenhed. De sande og ægte holder ved og holder ved trods det, at det koster dem livet. Kampen er på liv og død. Derfor er det kun de ægte, som holder ud og bliver ved. Det apokalyptiske øjeblik er sandhedens time, timen hvor det også bevises, at kun sandheden har evigheden og evighedens bestandighed i sig.

Tirian og hans venner har ikke andet valg end at kæmpe, og kæmpe til det sidste, også når det bliver klart, at de ikke kan vinde, fordi fjenderne er for mange. I sådan en situation er det bedrøveligt og næsten lammende, at en gruppe af borgere, og endda særdeles kampduelige borgere, har valgt sig selv og sin egen agenda, har valgt hverken at være på Aslans og Narnias side eller være på mogulens og calormernes side, fordi de er blevet skadet på deres sjæl af løgnagtig propaganda, falske ideologier og frustrationer over institutioner, som burde have været deres hjælpere og understøttere, ikke har levet op til deres kald og ansvar.

Kapitel 11 klinger ud, og Tirian råber: "Tilbage! til klippen!". "Fjenden havde fået forstærkninger. Pauken havde tjent sit formål". Det er en nærmest genial slutning. Vi forberedes på, hvad der kommer, og vi venter på det i åndeløs spænding. "Klippen", ved vi, er en stor sten i landskabet, som vennerne på forhånd havde aftalt at trække sig tilbage til, skulle det gå galt. Men er "klippen" mere end denne sten? Er den tillige en metafor, for det der står og står urokket, trods alle angreb, trods alle nederlag? Er det en metafor for Kristus, klippen? I Narnias univers for Aslan, den gyldne løve?

Jeremias' spiritualitet

Af Louis Nielsen

Jeremias er en af Bibelens store skikkelser, men samtidig en skikkelse, som mennesker med en moderne livsholdning og spiritualitet kan have det virkelig svært med.

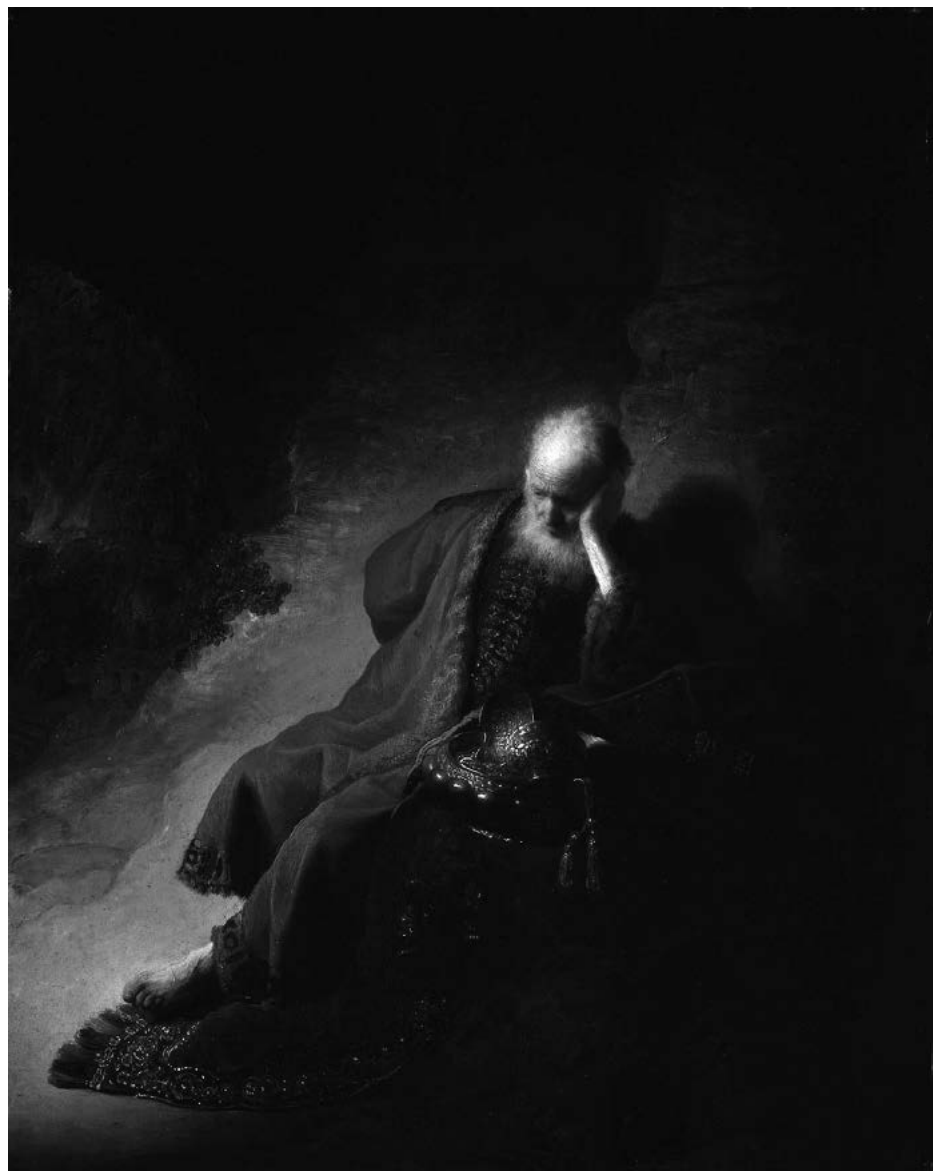
Det samme gjorde sig iøvrigt gældende i Jeremias' egen samtid, ja lige meget hvilken tidsepoke eller hvilket samfund, vi bevæger os ind i, vil Jeremias være en person, man måske vil affinde sig med, men ikke tage til sig og holde af.

Upopulariteten skyldes ikke, at Jeremias var en usympatisk kantet person, nærmest tværtimod, men skyldes det budskab og den tjeneste, som pålagdes ham af Gud. Det vender vi tilbage til. Her bare nogle få biografiske oplysninger.

Betydningen af hans navn er usikker og spænder over så vidt forskellige betydninger som fra "Herren styrter" til "Herren grundfæster" eller "Herren ophøjer".

Det er besynderligt, at en mand, som optræder i så mange politisk afgørende begivenheder i sin samtid, ikke nævnes en eneste gang i Kongebøgerne og Krønikebøgerne. Jeremias kommer fra den levitiske by Anatot i Benjamin. Han er af præstelig familie og vokser op i en præstelig familie.

Om han også har fungeret som præst,

ved vi ikke. Jeremias er unik, i sin egen samtid den uden sammenligning mest spirituelle person i Israel. Naturlige gaver og åndelige gaver er blandet i ham på enestående vis. Jeremias blev kaldet til tjeneste i 626 f.Kr. og han tjente mere end 40 år som profet.

Herren forbød ham at gifte sig. Han havde ingen disciple; hans nærmeste ven var Baruk, hans skriver. Jeremias var formodentlig omkring de 20, da han blev kaldet til profet. Hans profetiske tjeneste foregår under kongerne Josija, Jojakim og Sidkijas. Josija er en af de mest gudfrygtige konger, som har siddet på Davids trone; Jojakim en af mere ugudelige og Sidkijas er en svag mand, som helt er

undergivet sine rådgivere, og som aldrig kan mande sig op til følge Herrens råd. Jeremias tjente under vanskelige kår og til tider under farlige kår. Flere gange var hans liv i fare.

Dyb sorg

Jeremias' liv var ikke noget lykkeligt liv. Jeremias forekommer konstant bedrøvet, og han udtrykker sin sorg og bedrøvelse. Vort danske sprog indeholder ordet "en jeremiade" og udråbet "herre jemini!". De sure gamle mænd i dansk litteratur hedder ofte Jeronimus. Sådan har folkeviddet altså opfattet Jeremias; sandheden om hans person er anderledes

dyb og anderledes sammensat. Jeremias' personlighed trænger dybere igennem i hans budskab end nogen anden profets, og det skyldes i vid udstrækning, at hans personlighed og hans måde at opleve sit folks tragiske gudløshed på reflekterer det, Jahve oplever.

Jeremias er af temperament og disposition blid og sagtnodig. Han føler dybt med sit folk, men optræder også modigt og uforsagt og går ikke af vejen for at forkynde sandheden og forkynde den uafkortet og usminket. Han kæmper også med Gud, og hans tro møder mangen en krise.

Jeremias' skuffelser og frustrationer var ikke mindre end nogen anden profets. Han minder på mange måder om Hoseas, hvis personlige ægteskabstragedie også på mange måder er Hoseas' budskab, genkaldende som den gør det Israels utroskab og smerten ved den sammenholdt med Jahves troskab. Hoseas forudsiger Samarias fald, Jeremias Jerusalems. Jeremias længes efter kærlighed fra familie og venner og fremfor alt fra sit folk, men uden at finde den. Dermed blev hans liv ét langt martyrium.

Jeremias kaldes

Jeremias kaldes direkte til tjeneste (1:4-5) ligesom Esajas (kapitel 6) og Ezekiel (kapitel 1) blev det, men hans reaktion på kaldet er markant anderledes end de to førstnævnte, tøvende og afvisende (1:6), ikke ulig Moses, da Jahve kaldte ham ved den brændende tornebusk (2 Mos 3). Men ligesom det var for Moses og for Paulus langt senere, havde Jeremias heller ikke noget valg: "Du skal ikke sige: Jeg er ung! Men overalt, hvor jeg sender dig skal du gå, og alt, hvad jeg befaler dig, skal du tale. Du skal ikke frygte dem, for jeg er med dig og frelser dig, siger Herren" (1:7-8). Og Herren rækker sin hånd ud og berører Jeremias' mund: "Nu lægger jeg mine ord i din mund. Se, nu giver jeg dig myndighed over folkene og rigerne til at rykke op med rode og til at rive ned, til at ødelægge og til at jævne med jorden, til at bygge op og til at plante" (1:9-10).

Allerede ved Jeremias' kaldelse står det klart, at han vil blive en kontroversiel person og et modsigelsens tegn. Også, at han ikke vil bryde sig om det eller finde nogen personlig fryd og glæde ved det:

Jeremias føler dybt med sit folk, men forkynder sandheden usminket.

"Men du skal spænde bæltet om lænden, stå frem og tale til dem alt det, jeg befaler dig. Lad dig ikke skræmme af dem, for så skræmmer jeg dig for deres øjne! Jeg gør dig i dag til en befæstet by, en søjle af jern, en mur af bronze, mod hele landet, Judas konger og stormænd, dets præster og storbønder. De skal angribe dig, men ikke overvinde dig, for jeg er med dig og redder dig, siger Herren" (1:17-19).

Det er ikke sådan, at vi uden videre kan overføre det, som i en bestemt situation siges til og om en bibelsk person, til os selv. Jeremias er talerør for Gud, og han indgår i den bibelske kanon. Hans ord og hans tjeneste har en autoritet og autencitet vores aldrig kan få. Dog er det muligt at trække paralleller, som vi som kristen kirke kan lære af. Det ligger til tiden (og til menneskenaturen), at popularitet er noget, vi alle stræber efter. Den smukke, sporty, karismatiske og veltalende leder er allevegne efterspurgt.

Mere og mere opfatter vi livet som et supermarked og vore valg som varer. Vi siger "Den køber jeg", eller "den køber jeg ikke". Køb og salg indtager så megen plads i vor bevidsthed, også når det ikke er ting, det handler om, men følelser, politik, events osv., osv. Man siger om

en person, at han eller hun "sælger billetter", og han eller hun bliver så den, vi sætter til opgaven, og det uanset om det er Folketinget, rådhuset, TV-avisen, forretningen eller for den sags skyld, kirken det handler om.

For enhver pris gælder det om at behage og vække behagelige følelser. Men den model er ikke altid brugbar for kirken, og Jeremias' kald er en påmindelse til os om det. Der er sider ved Guds ord og budskab til os, som aldrig bliver behagelige. Dertil er vi alt for langt borte fra Gud. Set fra hans side er der ting, der må brydes ned og rives ned, før det gode kan bygges op. Andetsteds hos Jeremias sammenligner Herren selv sit ord med en "hammer, der knuser klippen", og med en ild" (Jer 23:29; se også 2 Kor 10:3-6; Gal 1:10-12).

Sand kristen spiritualitet handler ikke om personlighedsfremmende teknikker eller andet, der giver os åndelig og fysisk wellness, ikke så sjældent handler det om noget så ordinært som at se og bedømme ret (se Jer 1:11 og 13) og tage de skridt og handlinger som det, vi ser, leder os til. Hvad vi også lærer fra Guds indledende møde med Jeremias er noget om at være under Guds ledelse og autoritet. Ledelsen og autoriteten ligger hos Gud, ikke hos os og ikke i det, vi har lyst til, men i det, Gud sætter os til.

Jeremias' liv har meget at lære os om, hvad sand spiritualitet, åndelighed er. Historien om Jeremias er lang og bogen med Jeremias' navn stor. Tiden er knap, siderne få. Derfor kun nogle få opsummerende tanker om den spiritualitet, vi møder hos Jeremias. Skrifthenvisninger anføres, men den understøttende tolkning (eksegese) får vi ikke plads til.

Det, vi i denne artikel og den næste vil fremhæve ved Jeremias' åndelighed, er (1) hans relation til hans folk; (2) hans mod og udholdenhed; (3) hans nedbrud og opgør med Gud; (4) hans opgør med falsk religiøsitet og (5) hans håb. Flere andre sider kunne være med, men vi vælger at begrænse os til de fem nævnte.

1. Jeremias' relation til sit folk:

Megen spirituel søgen opleves som meget "jeg"-fikseret, og det virker bekymrende bedømt med en bibelsk alen. For er der noget, Bibelen lægger afstand til, så er det, hvis man har sig selv som centrum for sit liv.

I dag lægges der også utrolig megen vægt på vor selvbestemmelse; ingen skal tage nogen bestemmelse for os, og det skubbes nu helt frem til livets begyndelse, jvf. den hysteriske diskussion der for tiden føres omkring jødiske og muslimske drengebørns omskærelse.

Den nyeste navnelov åbnede mulighed for, at man kan få ændret sit navn, ikke kun efternavn, men også fornavn. Forestillingen om, at man kan være "helliget fra modersliv" (Jer 1:5) til en bestemt gerning, en gerning man slet ikke har lyst til, er absurd for mange mennesker i dag. Men det er ikke desto mindre betingelserne, som trækkes op for Jeremias og for mange andre både før og efter ham. Gud forbeholder sig den fulde brugsret over ham, også at bruge ham til missioner, som ikke vil lykkes, og vil volde ham megen sorg og bitter smerte i sjælen. Guds vilje for os er, at vi helliges, og at vi lever Gud til behag (1 Thes 4:1-8). At være i Guds vilje og at helliges er en hjørnesteen i al kristen spiritualitet og åndelighed. Og denne helligelse vender ikke blot ind mod sjælen men vender i allerhøjeste grad ud mod livet i verden og vore relationer i verden.

Levede midt i folket

Jeremias var af natur, hvad vi i dag vil kalde "en blød mand"; han taler meget om, hvad han føler, og han lukker ofte op for sit indre. Af det finder vi intet hos Esajas, som vi dårlig nok kender som menneske eller hos Ezekiel, som var en helt anderledes hærdet og robust mand.

Jeremias lever ikke i isolation fra sit folk, han lever midt iblandt det og deler dets daglige skæbne. Han er fortrolig med livet i Jerusalem, synes at kende dens bydele og gader ud og ind. Han er i hyppig dialog med folket, en prædikant, som folk møder på gader og stræder, ved tempelporten, ved højtider og på markeder. Han både appellerer og provokerer, både formaner til omvendelse og truer med kommende dom. Han er stærk og mandig i alt, hvad han siger, men også ydmyg, langt fra at være selvretfærdig, moralistisk og farisæisk. Frafaldet fra Gud, utaknemmeligheden mod Gud, troløsheden, afgudsdyrkelsen og den sociale uretfærdighed og undertrykkelse er de store temaer i hans forkyndelse. Radikal omvendelse, et helt andet liv, "bryde ny jord" og ikke lapperier og

Jeremias kæmper med Gud, og hans tro møder mange kriser

udvendige reformer er, hvad der må til, hvis dommen skal kunne afværges.

Måske er det allerede for sent, situationen er desperat, men måske, måske kan Jerusalem og dens befolkning endnu reddes, hvis den omvender sig. Men desværre - og Jeremias er knust derover - er der ingen tegn på omvendelse; forhærdelse må man snarere kalde det, og hadet og vreden mod sig ser Jeremias vokse dag for dag. Jeremias indser, at Jerusalem ikke kan reddes, overgivelse til fjenden er den eneste måde den enkelte kan redde og bjerpe sig på, og Jeremias råder til overgivelse, og anses nu som forræder, og sættes i forvaring som forræder.

Selv bliver han hos sit folk til den bitre ende. Oplever belejringen og den forfærdelige ødelæggelse af byen. Af babylonerne får han frit lejde; han kan gøre, hvad han vil, tage med til Babylon eller blive i landet. I loyalitet over for sit folk og i opfyldelse af sit kald bliver han hos dem, også selvom det for ham er de, som bliver tilbage, "de dårlige figer", medens de, som føres bort er "de gode figer", som Gud kendes ved og vil give en fremtid i et genopbygget Israel. Mod Jeremias' råd og formaninger beslutter de tiloverblevne at flygte til Egypten, og

de tager Jeremias med.

Jeremias var i sandhed en mellemmand mellem Gud og sit folk. En vægter, en hyrde, en forbeder, et dommens og modsigelsens tegn, men paradoksalt også et håbets tegn. Hans liv var offentligt, og var i sig selv et budskab. Jerusalem ville blive ødelagt, pagten var brudt og kunne ikke fornyes, men Gud var Gud og forblev den samme. Derfor var der også en fremtid for Israel og for Israels land.

Gerne var Jeremias flygtet og havde taget ophold i ørkenen. Men Gud havde kaldet ham til en åbenlys og offentlig gerning. Han var om nogen en profet i det offentlige rum. Og i det rum udfoldede hans spiritualitet sig. Jeremias giver i sandhed stof til megen eftertanke.

(2) Hans mod og udholdenhed:

Jeremias synes af natur at have været en genert, indadvendt og yderst følsom mand. Mod har næppe været hans naturlige styrke. I kaldelsesvisionen lover Gud at gøre ham hård, hærdet og ufejttergivende, egenskaber han i allerhøjeste grad ville få brug for i det tjenesteforløb, han blev sat. Modstanderne var talrige, hans egen familie, rigets embedsmænd, dommerne, præsterne, de falske profeter, pøbelen på gaden, kongen.

Overladt til egen drift og tilskyndelse ville han for længst have opgivet, men han holdt ud, og holdt ud fordi han følte sig under guddommelig tvang. Mere om det lidt senere. Og modstanden mod Jeremias var ikke kun på det verbale plan, men var også fysisk voldelig. Jeremias oplevede både at blive slået, kastet i fængsel og sænket ned i en dyb brønd, hvor det ikke var langt fra, at han var omkommet. Det var også sin sag - og særdeles farligt at træde op mod kongen. Jeremias' liv er én lang illustration af, at når et folk er på vild flugt i frafald fra Gud og kasten vrage på ham, så bliver det for alvor tungt og bittert at være loyal over for ham. Jeremias' spiritualitet bliver en spiritualitet udviklet under pres, ufrivillig isolation, spot, forfølgelse, mental og fysisk smerte, ikke en spiritualitet udviklet på højderyggen af en velstands- og fremgangsbølge. På den måde adskiller hans spiritualitet sig meget fra den, vi har set udvikle sig hos os i den vestlige verden de sidste årtier. Rigdom, lykke og fremgang er ikke at foragte. Under visse omstændigheder er de endda Guds gode gaver.

Men samtidig må vi ikke gøre os blinde for, at Det Nye Testamente advarer os og advarer os til tider i meget stærke vendinger om rigdommens farer.

Modgang og trængsler viger vi umiddelbart tilbage for, men spørgsmålet er, om der kan udvikles en spirituel karakter hos os uden netop modgang og trængsler. Det Nye Testamente synes at betvivle om der kan, siden det har så meget af fortælle os om trængslernes herlighedsværdi. Også Jeremias' liv synes at bekræfte den formodning.

Jeremias er en ener, og det er svært for os at sætte os i hans sted, fanget som han er mellem en dyb hengivenhed for Gud og ærefrygt for hans majestæt og en næsten lige så stor og dyb kærlighed til sit folk, som han bare ser fjerne sig mere og mere og mere og mere afsindigt og forhærdet fra Ham, som er dets eneste håb og sande kilde spring. Det må skabe konflikter og evig sjæleuro. Det slider på sjælen og fører ham ud i lidelser, som er lige så store og lige så uafklarede som Jobs lidelser, men lidelser som i første række ikke så meget har med hans personlige situation at gøre som med situationen mellem Israel og Israels Gud, og som reflekterer denne situation og dilemmaet i den. Hvis vi ønsker at få en fornemmelse af denne situation, kan vi ikke gøre noget bedre end læse kapitlerne 10-20 og læse dem i et stræk.

Essensen i at være en spirituel person er at kende Gud, og kende Gud, som han virkelig er og ikke som man forestiller sig,

Jeremias' spiritualitet er ægte og gudformet, ikke selvskabt. Han forbliver et ægte menneske - han kan være ubøjelig, samtidig med at hjertet bæver.

at han er eller ønsker sig, at han er. Men at kende Gud på den måde forudsætter, at vi lever med Gud og lever med ham på hans præmisser og gennem de forhold og situationer, han sætter os i. Ingen af os vil ønske os et liv som Jeremias' - og ingen af os kaldes til et liv som hans - men vi kaldes til at leve et liv, som ledes og styres af Guds Ånd, som han fylder og skaber og som lidt efter lidt kommer til at bære hans billede (jvf. Joh 15:8; Gal 5:13-26; Ef 5:1 ff.; Fil 2:5-18).

Jeremias' spiritualitet er en ægte og gudformet spiritualitet, ikke en selvskabt. Og det gør en enorm forskel. Med sin spiritualitet forbliver han et ægte menneske; derfor forekommer han også så svingende, som han gør. Han er alt andet end stereotyp og forudsigelig. Han kan være ubøjelig og fast samtidig med, at hjertet bæver. Han kan sige de mest forfærdelige og skarpe domsord samtidigt med, at sjælen græder. Han er overbevist om Gud og Guds ords

sandhed samtidig med, at han anfægtes af den dybeste tvivl. Han holder ud og holder ved samtidig med, at han mest af alt har lyst til at flygte. Han beder om hævn, men må også bede om nåde. Han kan ikke andet end synes, at Guds dom over folk og nation er retfærdig og må føres igennem samtidig med, at han trygler om nåde. Og ingen bliver mere glad og jublende lykkelig end han, da han hører de livsalige ord om, at der hinsides "alle tings rædsel" venter en ny pagt, en fremtid under Guds nåde og fred i et genoprettet land og et genoprettet folk.

Jeremias' liv vender op og ned på vore forestillinger om spiritualitet. Derfor må vi have ham med i vort galleri over Bibelens spirituelle personer. Uden at han var med, led vores samling af alvorlige mangler. Vi fortsætter i næste nummer vore studier af Jeremias' spiritualitet. Men gør dig selv den tjeneste at læse kapitlerne 10-20.

www.kristentperspektiv.dk

*De fire kvinder fra filmen (og tv-serien) Sex and the City.
Selvoptagne, shopaholikere, succesfulde og....skønne?*

Det gode og det skønne

(om etik og æstetik)

Af Louis Nielsen

I Kristeligt Dagblad for lørdag den 8. november havde Ole Hartling en lørdagsrefleksion om "Æstetik og etik", med undertitlen "Det gode prisgives ofte i jagten på det skønne".

Ole Hartling, tidligere formand for etisk råd, skriver hyppigt i aviserne, ikke mindst i Kristeligt Dagblad. Han har iøvrigt lige vundet Rosenkjærprisen for 2008 og har i den anledning holdt en serie af foredrag om etiske emner i DR på program 1.

Foredragene er også udkommet som bog. Vi er taknemmelige for mennesker som Ole Hartling, som i allerhøjeste grad bidrager til, at også den af kristendommen inspirerede samvittighed får en røst i den offentlige debat. Må mange have lyttet; må mange tænke efter.

Vi gengiver her et længere uddrag af Ole Hartlings artikel:

Etik er læren om at vælge og gøre det gode, og det drejer sig om, hvordan vi

ordentligvis behandler hinanden. Etik har altså noget med mennesker at gøre og udspiller sig mellem mennesker. Man kan ikke være etisk helt alene, ikke fordi man er uetisk, når man er alene, men fordi, der ikke er en etisk udfordring. Modsat etik er der ikke nogen medmenneskelig fordring i æstetik.

Æstetik handler ikke direkte om forholdet mellem mennesker. Æstetik har derfor ikke med nødvendighed relationen i sig. Æstetisk set kan man nøjes med at være beskuer eller tilskuer, og har man "sansen for det skønne", kan det skønne være et menneske, et møbel, et landskab og så videre.

I æstetik involveres man ikke dybere. Man engageres ikke. Det er som at se en tragedie på teatret - den skal overværes og i en vis forstand nydes, for man skal jo ikke involvere sig og komme de nødstedte til hjælp. Falder ens sidemand i teatret derimod om, er man forpligtet til at yde hjælp, og det ville være uetisk blot at være tilskuer.

Æstetik er den uengagerede eller den uforpligtende sans for det, som er smukt. Og det smukke kan være det gode. "Det

var en smuk tanke" siger vi for eksempel og mener, at det var en god tanke. Eller: "Det var smukt gjort". Men man kan jo også sige: "Ja, det ku' være smukt!" - det er snublende nær, at der kommer en ironisk distance.

Et gammelt ord lyder: "Det menneske, som interesserer sig for dine klæder, skal du ikke vise dit indre". Men i vore dage har vi travlt med at vise os for hinanden i det ydre. Og at vi til en vis grad er nødsaget til det, er en pointe, jeg engang hørte filosofen Lars-Henrik Smidt fremføre. Han omtalte, at hans oldefar ikke mødte flere fremmede mennesker i hele sit liv, end han, Lars-Henrik, møder på et år. Oldefaren vidste, hvem de var, og om de var til at stole på. Om det var ven, fjende eller fremmed.

Det ved vi ikke i dag, for vi møder utallige. Vi må derfor med det samme kunne se, hvem vi har for os. Vi er nødt til at kunne afgøre, om vi kan stole på det andet menneske. Afgørelsen skal træffes hurtigt og sker naturligvis overvejende på det ubevidste plan. Det menneske, der ser æstetisk ud, som er veltrimmet og har en velholdt krop og altså generelt ser

sund ud, er åbenbart i stand til at tage vare på sig selv, så det menneske kan jeg regne med.

Det er interessant, om tidens sundhedsdyrkelse, der ligner en epidemi, dybest set kan begrundes i æstetik. Denne epIdemis symptomer er dyrkelse af det sunde, smukke, unge, stærke, rene og ubesmittede. Det kan i sin yderste konsekvens retfærdiggøre bortdømmelse af den ikke så æstetisk smukke, den tykke, den ikke længere unge.

Nok at blive set

I vor tid bliver vi altså set an, og derfor stræber vi efter og kredser om anseelse. Derimod er kaldet forladt. Kender man overhovedet ordet "kald" længere? Ifølge ordbogen er det et arbejde, som forudsætter uselviskhed og føles som en indre trang. I dag er det gode, det etiske ikke nok i sig selv, hvis ikke det bliver set. Etikken er forladt til fordel for det æstetiske. Relationen er forladt til fordel for det selvoptagede.

Det, som tager sig smukt ud, er ikke nødvendigvis også etisk. Det smukke er ikke uden videre synonymt med det gode, og det betyder, at vi ikke kan nøjes med det smukke, hvis ikke det smukke rummer det gode og det godes udtryk. I Charles Dickens "Store Forventninger" opdrages den skønne Estella af Miss Havisham. Hun opdrages til hårdhed - hun skal knuse mænds hjerter, for det var en mand, der knuste Miss Havishams hjerte. Estella faScinerer os ved sin skønhed og ved sin skønheds magt. Hun er en mystisk femme-fatale. Men det er først, da hun til sidst åbner sit hjerte for godhed og kærlighed, at vi åbner vore hjerter for hende.

Generelt gør vi os bedre, end vi er, for det tager sig bedre ud. Derfor er det vigtigt at betragte æstetikken i etikens lys, og her ses det, at hvis det bliver et formål i sig selv at søge det skønne, kan det føre til, at "det gode" prigsives. Eller med andre ord: Det er ikke i sig selv forkert at tilstræbe det skønne, men denne stræben må underordnes det etiske."

Uddrag af Ole Hartlings artikel slut.

Guds skønhed

Så vidt Ole Hartling, og til det ønsker vi blot at tilføje nogle få bibelske be-

I dag er
det gode,
det etiske
ikke nok
i sig selv,
hvis ikke
det bliver
set.

tragtninger. Bibelen er ikke blind for det skønne og smukke, men sonderer mellem en skønhed, som er hellig og gudskabt og en skønhed, som er blevet fordærvet ved menneskeTs syndighed. Men Guds skønhed kan ikke isoleres fra Guds karakter; den er nærmest udstrålingen af den, hans herligheds glans. Ordet "herlighed" er på mange måder synonymt med skønhed; det samme gælder nogen gange ordet "hellig".

Guds skønhed er ikke bare af fysisk art, men er i allerhøjeste grad også etisk og moralsk. Splittelsen mellem det smukke og det etiske eksisterer ikke, når det er Gud og det, som tilhører Gud, vi taler om. Flere steder i Bibelen tales der om Guds herlighed, skønhed, livsalighed.

Således i Salme 27:4: "Om et har jeg bedet Herren, det attrår jeg: alle mine dage at bo i Herrens hus for at skue Herrens livsalighed og grunde i hans tempel" og i Salme 90:17 "Herren, vor Guds livsalighed være over os" (1931-oversættelsen). I indretningen af helligdommen og præsteskabets klædedragter fremhæves også skønheden, således også i den måde gudstjenesten i templet skal føres frem på, og livet leves på (se 2 Mos 28:2; 40; 1 Krøn 16:29; Salme 29:2; 96:6).

Jerusalem eller Zion kaldes "Skønhedens krone" (Sl 50:2) og "Israels herlighed" (Klags 2:2); det samme kaldes Israels konge (2 Sam 1:19; Es 33:17). Hellighed beskrives også som skønhed eller prydelse (Sl 96:9). Også Israels folk siges at være som "kronEsten, der funkler over hans land" (Zak 9:16-17). I den åbenbaring af Herrens herlighed og udråbelse af hans navn, som Moses ind-

bydes til i 2 Mos 33:18-34:6, siger Herren i 33:18: Jeg vil lade al min skønhed gå forbi dig, og jeg vil udråbe Herrens navn foran dig".

"At gøre noget smukt for Gud" var et slags motto for Mother Teresa, og for hende og hendes medsøstre var det at tage sig af de fattigste af de fattige i Calcuttas slum synonymt med, i overført betydning at vise dem Guds ansigt. "Gud så, at det var godt" - som det stadige omkvæd i skabelsesberetningen lyder - indeholder også tanken om noget skønt og smukt.

At søge det gode og gøre det gode er smukt i Guds øjne; godhed har i sådanne sammenhæng både en etisk og æstetisk dimension. Bibelen lægger konsekvent vægt på dette med at gøre gode gerninger, og sådanne omtales som gode og velbehagelige (smukke) for Gud. Kristne, som har lært Guds barmhjertighed at kende gennem frelsen i Jesus Kristus, opfordres til at give sig selv til Gud, til at gøre hans vilje, og denne beskrives som "god, velbehagelig og fuldkommen" (Rom 12:1-2; se også Tit 3:8).

Vi vil lade denne refleksion munde ud i nogle ord af Benedikt af Nursia (død 543):

"Når du begynder på noget godt, skal du frem for alt vedvarende og indtrængende bede om, at Han (Gud) må fuldende det. Dermed skal Han, som allerede nu i sin nåde tæller os blandt sine sønner, aldrig få anledning til at blive bedrøvet over vore onde gerninger".

Kristent Perspektiv udgives af Perspektiv Bibelskole.

Sekretariatet v. Henning Lytje, Falen 61A, 5000 Odense C, tlf. 74415540.

Ekspedition: Gerda Jessen Sørensen, Lindevej 56 A. 5250 Odense SV, tlf. 66132048.

Redaktion: Carsten Thomsen (ansv. red), ctpress@mac.com, Louis Nielsen, louis.nielsen@mail.dk. Astrid í Hjöllum Christensen.

Bladet udgives 4 gange om året. Det udsendes gratis til studerende på Perspektiv Bibelskole.

Årsabonnement: 125 kr. **Hjemmeside:** www.kristentperspektiv.dk